

In de ban

Journal treedt op tegen sjoemelende bodemkundige | **p.4 en 18** |

Koeienkop

Meestal naar het noorden gericht? Welnee! | **p.8** |

Jong talent

'Geef ze een vaste baan én flexibiliteit' | **p.6** |

RESOURCE ^[NL]

Voor iedereen van Wageningen University & Research

nr. 16 – 12 april 2018 – 12e jaargang

Zo vervang je foute ingrediënten

p.12

CATALAANSE UIEN

Driehonderd studenten vierden zaterdag op Droevendaal het begin van de lente met een typisch Catalaanse uien-BBQ, de Calçotada. 3500 langwerpige uien – *calçols* – werden ingevoerd uit Catalonië en geroosterd op een open houtvuur. ‘Zodra ze zwart zijn vanbuiten, zijn ze gaar vanbinnen’, vertelt Ramon Botet Vaca, één van de organisatoren. Dan kan je zo’n geblakerde ui pellen, in de saus dopen en als een haring boven je mond naar binnen werken. Of je kunt elkaar ermee achternazitten en insmeren. Da’s ook een optie. KvZ, foto Sven Menschel

Bekijk de fotoserie
op resource-online.nl

>> INHOUD

nr. 16 – 12e jaargang

>> **4**

EN DAT IS DRIE

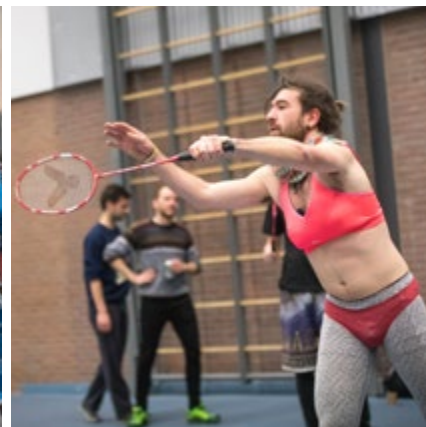
Extra onderwijsgebouw moet studentengroei opvangen

>> **20**

TREKKERS FIKSEN

Hans Jansen is al 50 jaar monteur bij WUR

>> **26**

LEVE DE DIVERSITEIT

Niki is te gek tijdens One World Week

EN VERDER

- 5** Bestuur checkt effect nieuw lesrooster
- 7** Shortlist Teacher of the Year
- 8** Sterke bewerking ingrediënten onnodig
- 9** Vrouwen verbergen inkomen
- 10** Luchtwassers vangen weinig stank weg
- 24** Op huizenjacht voor de jakhals
- 25** Langeafstandsstudenten op bezoek in Wageningen
- 26** WUR gaat studiestress te lijf
- 27** Argo organiseert roeikamp voor jongeren

BARBECUE

Een kwart van de Nederlandse studenten heeft last van depressieve gedachten en burn-outverschijnselen, zo bleek deze week uit een groot onderzoek van Hogeschool Windesheim. Studiedruk, kamernood en oplopende schulden dragen bij aan de psychische klachten. Psychologen van WUR en een vertegenwoordiger van studentenpartij Connect herkennen de tendens (zie p.26). De raad van bestuur stelt alvast 50 duizend euro beschikbaar voor onderzoek naar de oorsprong van de verschijnselen bij WUR-studenten en voor een campagne om de problemen bespreekbaar te maken. Een goed initiatief, maar studiedruk is mede afhankelijk van politieke besluiten en daardoor niet zomaar te beïnvloeden. Af en toe een Catalaanse barbecue bijwonen zou misschien kunnen helpen. Bekijk de grote foto links en de fotoserie op de site van *Resource* om te zien hoe uitbundig driehonderd studenten het begin van de lente vierden door Catalaanse uien op open vuur te roosteren en elkaar met het zwartgeblakerde loof te besmeuren. Lijkt me een uitstekend middel tegen een burn-out.

Anton van Elburg, hoofdredacteur ad interim

>> Natuur én sauna maken Finnen tot gelukkigste mensen op aard | p.27

JOURNAL DOET BODEMKUNDIGE IN DE BAN

Bodemkundig tijdschrift *Geoderma*, onder leiding van WUR-hoogleraar Jan Willem van Groenigen, doet collega-bodemkundige Artemi Cerdà in de ban vanwege professioneel wangedrag. De Spaanse hoogleraar heeft zich schuldig gemaakt aan *citation stacking*.

Een jaar geleden werd bekend dat Cerdà er als reviewer stelselmatig bij auteurs op aandrang om referenties op te nemen naar artikelen van hemzelf of van de journals waar hij mede leiding aan gaf. Op die manier poetste hij zijn citatiescores en de *impact factors* van 'zijn' journals op. Cerdà bekende geen schuld, maar trok zich wel terug uit de redacties van de betrokken bladen.

Vervolgens bleef het stil.

Te stil, vindt hoogleraar Soil Biogeochemistry Van Groenigen. Ook *Geoderma*, het tijdschrift waarvan hij hoofdredacteur is, was slachtoffer van Cerdà's wangedrag. Volgens Van Groenigen is er te weinig openheid van zaken gegeven over wat er precies is gebeurd, hoe dit jarenlang kon doorgaan en wat voor maatregelen je er tegen kunt nemen.

Met een opmerkelijk editoriaal geeft de redactie van *Geoderma* nu een stevig signaal af. In het blad is een lijst opgenomen van alle door Cerdà's gedrag getroffen artikelen en de onterechte citaties daarin. Het gaat om 13 artikelen en 83 onterechte referenties. De naam van Cerdà wordt niet genoemd, maar van Groenigen

bevestigt dat het om hem gaat. 'We wilden voorkomen dat de indruk ontstaat dat we hem persoonlijk schade willen toebrengen. Dat is niet de motivatie. We willen vooral duidelijkheid scheppen over wat er is gebeurd en dat dat absoluut niet kan.'

Geoderma gaat overigens een stap verder dan openheid geven. De redactie roept alle getroffen bladen op om Cerdà voorlopig niet meer als auteur, reviewer of editor toe te laten. Daarmee wordt feitelijk een ban uitgesproken. Van Groenigen erkent dat dit een vergaande en ongebruikelijke stap is. 'Maar het is uit nood geboren. Cerdà vindt dat hij niets verkeerd heeft gedaan. We kunnen hem dus niet meer vertrouwen.'

Artemi Cerdà

FOTO: TWITTER

Resource heeft Artemi Cerdà in de gelegenheid gesteld om te reageren, maar hij heeft daar geen gebruik van gemaakt. **✉ RK**

*In een interview op p. 18 geeft hoogleraar Jan Willem van Groenigen toelichting op de actie van *Geoderma*.*

VOORAL KLEINE ZALEN IN NIEUW ONDERWIJSGEBOUW

Het nieuwe onderwijsgebouw dat gaat verrijzen tegenover Rikilt op de campus, zal vooral veel kleine zalen en practicumruimtes herbergen. Dat meldt Peter Booman, directeur van het Facilitair Bedrijf van WUR.

In het gebouw, dat in september 2021 in gebruik moet worden genomen, komen een restaurant en één grote collegezaal voor 225 studenten. 'De overige zalen zijn bedoeld voor 60 studenten en kunnen worden gekoppeld', aldus Booman. 'En er komen ook veel practicumruimten in het gebouw; daar zit de grootste bottleneck.'

Het nieuwe onderwijsgebouw krijgt geen pc-zalen, maar wel veel oplaadpunten, omdat studenten tegenwoordig hun eigen laptop meenemen naar college, aldus Booman. Ook komen er twee innovatieve onderwijsruimten in het gebouw. 'Die worden als het ware casco opgeleverd, om later invulling te kunnen geven aan nieuwe onderwijsvormen.'

Met het nieuwe onderwijsge-

ILLUSTRATIE: LIAG ARCHITECTEN EN BOUWADVISEURS

Een impressie van het nieuwe onderwijsgebouw dat tegenover Rikilt moet verrijzen.

bouw erbij moet WUR in 2021 zo'n 15.500 studenten kunnen bedienen. Nu zijn dat er ruim 12.000. Booman weet nog niet of de studentengroei daarna stopt. 'Daarom worden in het ontwerp ook een tweede en derde fase meegenomen, zodat we – zodra we meer we-

ten – onmiddellijk kunnen schakelen.' Aan architectenbureau LIAG is daarom opdracht gegeven om een ontwerp in drie fasen te maken. Fase 1 moet leiden tot een zelfstandig, afgerond onderwijsgebouw van 7.500 vierkante meter in september 2021. Fase 2 en 3 moe-

ten voorzien in uitbreiding, zonder dat de bouwactiviteiten het onderwijs in de weg zitten.

Het nieuwe gebouw vervangt Triton, waar nu StartHub zit. StartHub verhuist eind dit jaar tijdelijk naar de onderste verdieping van Atlas. **✉ AS, FV**

BESTUUR CHECKT EFFECT NIEUW LESROOSTER

De raad van bestuur gaat komend jaar nauwlettend de effecten van het Extended Daytime Schedule bijhouden.

Samen met de Student Staff Council wil het bestuur volgen hoeveel capaciteitswinst het verlengde lesrooster oplevert in de onderwijsgebouwen en wat de effecten zijn op de onderwijskwaliteit. Hiervoor gaat het bestuur een monitoringsprocedure opstellen, schreef het op 5 april aan de medezeggenschapsraad. Ook

evalueert het bestuur het verlengde lesrooster al in 2019 in plaats van in 2020.

Met deze toezeggingen hoopt de raad van bestuur de kritiek en het wantrouwen van de Student Staff Council jegens het verlengde lesrooster in te dammen. Vorige maand overwoog de council een geschilprocedure tegen de invoering te starten. De council was niet tevreden over het onafhankelijke externe onderzoek naar de capaciteitswinst van het verlengde

lesrooster. Het nieuwe rooster wordt in september ingevoerd om de studentengroei op te vangen. Het rooster heeft kortere collegeblokken, begint 's ochtends vroeger en eindigt pas aan het begin van de avond.

De Student Staff Council heeft de brief van de raad van bestuur besproken op woensdagmiddag 11 april, na het ter perse gaan van dit magazine. De reactie van de council is te vinden op resource-online.nl. **AS**

COLUMN|VINCENT

Presidenten

Na enig twijfelen verkoos ik toch 'Donald' boven 'Obama'. Resistentie tegen aardappelziekte gaf de doorslag. Wie zijn moestuin serieus neemt, laat politieke voorkeur immers geen rol spelen bij het kopen van pootaardappelen.

Ik weet niet of deze rassen daadwerkelijk zijn vernoemd naar Donald Trump en Barack Obama – de naam Donald schijnt de laatste anderhalf jaar juist minder populair te zijn geworden, al kan het in het geval van 'Obama' bijna niet anders – maar beide presidenten zou

ik nou niet direct met landbouw associëren. De meeste presidenten niet trouwens. Ze hebben er doorgaans weinig mee.

Emmanuel Macron vormt een uitzondering. Afgelopen maand was het weer tijd voor het jaarlijkse bezoek van de Franse president aan *le Salon International de l'Agriculture*, een grote landbouwshow in Parijs. Daar doen we in Nederland nogal laatdunkend over; de show zou demonstreren dat landbouw in de Franse politiek vooral een imagokwestie is. Politici die zich onbezorgd laten fotograferen naast een koe, terwijl buiten boze boeren demonstreren.

Maar Macron kwam niet naar de landbouwshow om koeien te knuffelen. Hij deed wat hij al een jaar lang volhoudt: onvermoeibaar uitleggen welke richting hij met de Franse landbouw op wil. Het zal wennen geweest zijn voor de protesterende boeren. En hoewel hij ze waarschijnlijk niet overtuigd zal hebben, moeten ze, net als ik, toch kunnen waarderen dat een president hun sector zoveel prioriteit geeft. **B**

FOTO: SHUTTERSTOCK.COM

Vincent Oostvogels (22) zoekt in zijn twee masteropleidingen Forest and Nature Conservation en Animal Sciences het kwetsbare raakvlak op tussen natuurbeheer en voedselproductie.

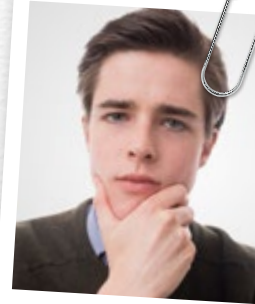

FOTO: SVEN MENSCHER

kort

>> PLEIDOOI VAN FRESCO Internationaal voedselpanel

Bestuursvoorzitter Louise Fresco van WUR pleit voor de oprichting van een Intergovernmental Panel for Food and Agri. Dat moet, in navolging van klimaatpanel IPCC, scenario's ontwikkelen voor de toekomstige wereldvoedselvoorziening. Fresco hield haar pleidooi op 27 maart tijdens het Forum for the Future of Agriculture in Brussel. We hebben wetenschappelijk verantwoorde oplossingen nodig om de groeiende wereldbevolking te voeden, stelde ze, maar er is weinig vertrouwen in politiek en wetenschap, waardoor nieuwe kennis niet altijd wordt benut. Daarom zijn internationale afspraken en normen nodig, aldus Fresco. **AS**

>> ORGANIC AGRICULTURE Virtueel college

Dertig Wageningse studenten Organic Agriculture stonden op 29 maart virtueel in het land van een Ierse boer. In werkelijkheid zaten ze met virtualrealitybrillen op in een zaal in Impulse. Het was een test met *augmented reality* in het Wageningse onderwijs. Docenten Rogier Schulte en Blair van Pelt van Farming Systems Ecology lieten in het experimentele college een serie Lighthouse Farms zien, boerenbedrijven die zich onderscheiden met een specifieke duurzame bedrijfsstijl. In de toekomst is het de bedoeling dat de studenten Organic Agriculture ook kunnen interacteren met de kunstmatige werkelijkheid en de effecten van hun managementkeuzes kunnen zien in een hologram. **AS**

>> ORIËNTATIELOOP Kriskras over de campus

De campus was zondag 8 april het decor van een oriëntatiewedstrijd. Ruim zeventig deelnemers deden mee, onder wie vijf studenten die streden om het Nederlands studentenkampioenschap. Marco Mensink, universitair docent aan WUR en oriëntatieloper, zette het parcours uit. Oriëntatielopen is vooral in Zweden, Engeland en Tsjechië populair. De lopers moeten in onbekend terrein met behulp van een kompas en kaart hun weg vinden langs gemarkeerde ijkpunten. Selmar Woertel, student aan de Radboud Universiteit Nijmegen, kwam als eerste student over de finish en mag zich een jaar Nederlands studentenkampioen oriëntatiewedstrijd noemen. **KvZ**

'GEEF JONG TALENT EEN VAST CONTRACT'

Het gaat creativiteit en lef vragen om de komende jaren voldoende jong talent aan te trekken én binnenboord te houden, denkt de strategiewerkgroep Vernieuwen en Verjongen. WUR moet meer vaste contracten én meer flexibiliteit bieden.

WUR vergrijst. De komende tien jaar gaan veel medewerkers met pensioen. Die moeten worden vervangen door jong talent, maar hoe kan dat het beste? Volgens Ingrid van der Meer van Wageningen Plant Research moet WUR een 'dakpanbeleid' instellen, waarbij jonge medewerkers drie tot vijf jaar samen optrekken met de seniors en op die manier profiteren van hun ervaring, expertise en netwerk.

Van der Meer is trekker van de strategiewerkgroep Vernieuwen en Verjongen, samen met persoonlijk hoogleraar Bodemkwaliteit Gerlinde De Deyn. Ze richten zich op drie vragen: hoe maak je WUR aantrekkelijk voor jong talent, hoe houd je dat talent vervolgens vast en hoe houd je het werk van medewerkers (jong en oud) innovatief en spannend?

De Deyn denkt dat WUR talent kan strikken en vasthouden door flexibeler te zijn.

Ingrid van der Meer (links) en Gerlinde De Deyn hebben vogelhuisjes opgehangen in de WUR-gebouwen. Medewerkers kunnen er hun ei kwijt over verjonging van de organisatie.

FOTO: SVEN MENSCH

Thema: Vernieuwen en verjongen

WUR wil komend najaar een nieuw strategisch plan presenteren. Een van de tien thema's die daarin aan bod komen, is Vernieuwen en verjongen. Wil je hierover meepraten? Dat kan op drie manieren.

1. Drop je ideeën in de vogelhuisjes bij de ingang van de WUR-gebouwen.
2. Stuur je voorstel naar cor.meurs@wur.nl.
3. Kom naar de bijeenkomst van de werkgroep op 8 mei om 16 uur in Impulse.

Daarmee bedoelt ze: medewerkers bepalen hun eigen werktijden, de gebouwen zijn 24 uur per dag toegankelijk en medewerkers moeten makkelijker (tijdelijk) bij een andere groep kunnen werken. Deze flexibiliteit moet ertoe leiden dat medewerkers zelf hun ideale mix tussen werk en privé kunnen vinden en sneller in contact komen met collega's van andere groepen.

Van der Meer en De Deyn vinden ook dat WUR meer lef moet tonen door jong talent

een vaste baan te geven. Nu rent dat talent van tijdelijk contract naar tijdelijk contract. Met vaste contracten neem je wel risico's, erkennen ze. Dus bij dat lef hoort ook dat je eerder mensen moet ontslaan als de prestaties achterblijven op de afspraken. **AS**

Lees de ervaringen van jonge WUR-medewerkers in de rubriek Opinie op p.22.

WUR INTENSIVEERT SAMENWERKING MET CHINA

Wageningen University & Research is deze week mee met de handelsmissie van premier Rutte naar China. Rector Arthur Mol tekent de komende dagen zes onderzoekscontracten. Ook komt er samenwerking op het gebied van biologische gewasbescherming.

De Wageningse delegatie bezoekt drie Chinese steden en meerdere kennispartners. In de voormalige Chinese hoofdstad Xi'an is Mol de hoofdspreker op een congres over duurzame

modernisering van de Chinese landbouw. Ook tekent hij vier onderzoekcontracten. In de havenstad Guangzhou tekent hij twee contracten en bezoekt hij, net als in Xi'an, een matchmakingbijeenkomst. De tour eindigt in Beijing, waar de Wageningse delegatie hoofdzakelijk de bestaande banden met de Chinese Academy of Agricultural Sciences (CAAS) en Chinese Agricultural University (CAU) aanhaalt.

WUR wil verder een langdurige samenwerking

king aangaan met het Jiangsu Research Institute en de gemeente Taizhou voor de duurzame bestrijding van ziekten en plagen in de Chinese landbouw. Gerben Messelink en Bert Lotz van Wageningen Plant Research gaan met de partners *integrated pest management* introduceren, waaronder het gebruik van natuurlijke vijanden om plagen te bestrijden. Deze aanpak moet het gebruik van pesticiden in de Chinese landbouw fors terugdringen. **AS**

Vier bekende gezichten en één nieuwkomer

SHORTLIST TEACHER OF THE YEAR BEKEND

Het Universiteitsfonds Wageningen (UFW) heeft deze week de vijf kanshebbers voor de jaarlijkse Teacher of the Year Award bekendgemaakt. Zij zijn in de race om 24 april verkozen te worden tot beste docent van Wageningen University & Research in 2018.

De vijf docenten op de shortlist zijn Jessica Duncan, Henry van den Brand, Fred de Boer, John Beijer en Arie Terlouw. Zij werden de afgelopen dagen tijdens hun werk verrast door *Resource* en de studentenjury van de onderwijsprijs. Zowel Duncan als Terlouw hebben de prijs eerder gewonnen; Duncan vorig jaar, Terlouw in 2007. Fred de Boer debuteert op de shortlist. Henry van den Brand en John Beijer stonden vorig jaar voor het

eerst op de shortlist.

Duncan werkt bij de Rural Sociology Group. Terlouw is docent bij Animal Sciences. Van den Brand werkt daar ook, als universitair hoofddocent. De Boer is universitair hoofddocent bij de Resource Ecology Group. Beijer is aquatisch ecooloog bij Environmental Sciences. Allen reageerden blij verrast op hun uitverkiezing; Van den Brand bekende zelfs een beetje geëmotioneerd te zijn. 'Ik ben verbijsterd.'

De jury, bestaande uit zes studenten van verschillende studierichtingen, gaat de komende weken colleges bijwonen van de docenten om te bepalen wie van de genomineerden uiteindelijk met de Teacher of the Year Award naar huis gaat. Dat is nieuw; in voorgaande jaren nam de jury die beslissing tege-

FOTO: GUY ACKERMANS

Nieuwkomer op de shortlist van de Teacher of the Year Award is Fred de Boer.

liktijd met het vaststellen van de shortlist.

De Teacher of the Year Award wordt jaarlijks uitgereikt door het UFW als inspiratiebron en blijk van erkenning voor docenten. **LvdN**

Bekijk de video's op
resource-online.nl/video

HUISHISTORICUS OVERLEDEN

Jan van der Haar, 'huishistoricus' van WUR, is 20 maart op 91-jarige leeftijd overleden. Hij schreef het driedelige standaardwerk *De geschiedenis van de Landbouwwuniversiteit Wageningen*.

Jan van der Haar, geboren op 20 januari 1927 in Utrecht, ruilde zijn baan als geschiedenisleraar in Winterswijk in 1965 in voor een betrekking aan de Landbouwhogeschool. Aanvankelijk als administrateur, maar later als studentendecaan. Hij werd echter vooral bekend als geschiedschrijver. Met het oog op het naderende 75-jarige bestaan van de Landbouwhogeschool vroeg het toenmalig college van bestuur Van der Haar in 1986 om de geschiedenis van de instelling op schrift te stellen.

Voor Van der Haar leidde de klus tot zijn magnum opus. Hij kreeg een kamer in het inmiddels gesloopte Jan Kopshuis aan de Generaal Foulkesweg en een assistent in de persoon van archivaris Max de Ruiter. 'Min-

stens een keer in de week ging ik naar hem toe om stukken af te geven en te overleggen', herinnert die zich. 'Van der Haar was een aimabel mens en deed zijn werk zeer consciëntieus.'

Hoewel Van der Haar ruim de tijd had – tot 1993 – werd gaandeweg duidelijk dat hij de boel niet op tijd af kreeg. Uiteindelijk schreef hij de eerste twee delen. Voor het derde deel werd de emeritus hoogleraar Economische Geschiedenis Joop Faber (UvA) aangetrokken.

Het werk van Van der Haar en Faber krijgt dit jaar een vervolg. Deel vier van de geschiedenis van WUR, geschreven door de journalisten Martijn de Groot en Joost van Casteren, verschijnt binnenkort. **LvdN**

Life

16 april	Vakconferentie wetenschapscommunicatie
17 april	NKWK conferentie 'Van papier naar praktijk'
17 april	Studium Generale Science and the Private Sector
20 april	Afscheidssymposium Han Lindeboom
20 april	150 jaar agrarisch onderwijs en onderzoek in Gelderland

Alles over 100 jaar WUR vind je op www.wur.nl/100years

KOE HEEFT GEEN INGEBOUWD KOMPAS

Koeien gaan niet significant vaker met hun kop naar het noorden liggen en het is onwaarschijnlijk dat ze een kompas aan boord hebben waarmee ze het aardmagnetische veld waarne- men. Dat blijkt uit experimenteel Wagenings onderzoek.

Veel dieren kunnen het magneti- sche veld om de aarde voelen. Dit vermogen vormt bijvoorbeeld de belangrijkste verklaring voor het enorme oriëntatievermogen van trekvogels. Maar kunnen koeien het ook? En liggen ze daarom vaak met hun kop naar het noorden? Sommige studies zeggen van wel, maar het bewijs is mager, zegt Ignas Heitkönig van Resource Ecology.

Masterstudent Debby Weijers ging aan de slag om op basis van experimenteel onderzoek uitsluit- sel te geven. Onder leiding van Heitkönig en statisticus Lia Hemerik van Biometris onderzocht ze bij 659 koeien op zes verschillen- de boerderijen in Portugal geduren- de de dag een of meerdere keren de ligrichting in rust. Van een voor- keur voor een noord-zuidligging bleek geen sprake. Wel was er ge- middeld een lichte voorkeur voor een positie met de kop naar het

FOTO: SHUTTERSTOCK

Masterstudent Debby Weijers heeft de 659 koeien die ze onderzocht niet kunnen betrappen op een voorkeur voor een noord-zuidligging.

zuidoosten. Maar daar is een ande- re verklaring voor. Die ligging (130 graden op een kompas) correleert significant met de stand van de zon tijdens de metingen en vermindert de blootstelling aan de zon. De koe voorkomt daarmee oververhitting. Deze zonnijdende oriëntatie is eer- der waargenomen bij wildebeesten,

impala's en elanden in Afrika, ver- telt Heitkönig.

Weijers bekeek ook bij 34 koeien wat er gebeurt als je ze een sterke magneet om de hals hangt die een eventueel interne kompas ver- stoort. Ze vond geen effect op de lig- richting van de koeien.

Is daarmee het definitieve

bewijs geleverd? Nee, zegt Heitkönig. 'Dit is een eerste experi- mentele studie bij grote grazers die aangeeft dat er geen aanleiding is om een intern kompas te vermoeden. Maar de studie zou eigenlijk ook 's nachts gedaan moeten wor- den.' De student die dat wil doen, mag zich melden. **AK**

STERKE BEWERKING VOEDSELINGREDIËNTEN IS ONNODIG

Het gebruik van mild en mini- maal bewerkte ingrediënten om voedsel te fabriceren, is een stuk duurzamer dan het gebruik van geraffineerde poeders. Ook blij- ken die ingrediënten uitstekend hun taak als verdikkingsmiddel of emulgator te vervullen. Dat concludeert Marlies Geerts in haar proefschrift.

Voedingsmiddelenproducenten gebruiken vaak geraffineerde poe- ders om hun producten samen te stellen, zoals eiwitisolaat of gemo- dificeerd zetmeel. De productie

daarvan kost veel energie. Ook zijn er vaak chemicaliën bij nodig en blijven er reststoffen over die niet meer geschikt zijn voor consump- tie.

Dat kan duurzamer, ontdekte promovendus Geerts. Ook ruwere concentraten – verkregen door de grondstof te malen, te mengen met water en te centrifugeren – blijken prima te functioneren in samengestelde voedingsmiddelen. Geerts toonde dit onder meer aan voor gele erwt. Ze maakte een ruwe zetmeelfractie die ook nog vezels bevatte. Die deed het prima als ver-

dikkingsmiddel. Een ruwe eiwit- fractie werkte uitstekend als emul- gator.

De mildere bewerking bleek een stuk duurzamer dan de pro- ductie van poeders. Verdikkings- middel uit gele erwt kost bijvoor- beeld 40 procent minder energie en grondstof per geleverde een- heid viscositeit – zeg maar stropen- righeid – dan een commercieel zet- meelpoeder. Naast duurzaamheid ziet Geerts de natuurlijkere uitstra- ling van concentraten als belang- rijk voordeel. Veel consumenten houden niet van E-nummers, en

fabrikanten die een ruwer concen- traat gebruiken, kunnen bijvoor- beeld 'erwtextract' op de verpak- king zetten.

Maar de concentraten hebben ook nadelen. Zo zijn de opslag- en transportkosten hoger. 'En ze be- vatten onzuiverheden – polyfeno- len met name – die een afwijkende kleur, geur en smaak kunnen veroorzaken. In de gele erwt zitten bij- voorbeeld bittere componenten', zegt Geerts. Mogelijk komt er een vervolgproject waarin onderzoe- kers die onzuiverheden onder de loep nemen. **AJ**

Een vrouw oogst rijst in de Vietnamese regio Mu Cang Chai.

VROUWEN DIE ZAKENTRAINING VOLGEN LIEGEN VAKER OVER HUN INKOMEN

Vietnamese vrouwen die een training volgen in zelfstandig ondernemen en gelijkwaardigheid, zijn eerder geneigd om inkomsten te verzwijgen voor hun man dan andere vrouwen. Zeker als hun echtgenoot ook aan de training deelneemt. Dat blijkt uit onderzoek van onder anderen hoogleraar Ontwikkelings-economie Erwin Bulte.

Stel, je mag kiezen: 50 euro in je zak steken zonder dat je partner het weet of 75 euro ontvangen op de gezamenlijke bankrekening. Een vergelijkbare keuze legden Bulte en zijn collega's van de Rijksuniversiteit Groningen voor aan 339 Vietnamese plattelandsvrouwen die deelnamen aan een microfinancieringsproject. Vrouwen krijgen bij zo'n project financiële steun en training om een eigen bedrijf te beginnen. Daarnaast krijgen ze cursussen die hen moeten helpen om een gelijkwaardige positie in het huishouden te krijgen. Daarbij wordt soms ook hun partner uitgenodigd. Bulte: 'Het idee is dat koppels daardoor beter leren samenwerken en investeren. Mogelijk helpt het de mannen ook om hun vrouw te respecteren als een volwaardig partner in de financiën.'

NEVENEFFECT

Maar dit heeft volgens Bulte een onbedoeld neveneffect. 'Mannen krijgen ook een kijkje in de

financiën van de vrouw. In Vietnam is het de man die de huishoudpot bewaakt. Als de vrouw met haar bedrijf meer verdient, is de kans groot dat haar man verwacht dat ze ook meer bijdraagt.' Hierdoor zou het voor de vrouw aantrekkelijker kunnen worden om inkomen te verbergen. Vooral als ze weinig te zeggen heeft over de besteding van het geld. Aan de andere kant kan een training er volgens Bulte ook voor zorgen dat een vrouw steviger in haar schoenen komt te staan, waardoor ze meer inspraak krijgt. Dan zal ze misschien bereid zijn om vrijwillig meer bij te dragen aan de huishoudpot.

Om het effect van de trainingen te toetsen, speelden de onderzoekers een spel met de vrouwen die deelnamen aan het microfinancieringsproject. Een deel van hen had ook de trainingen gevolgd (met of zonder partner). De vrouwen mochten in acht spelrondes steeds kiezen voor een vast bedrag dat ze zelf mochten houden, of een variabel bedrag waarvan hun partner op de hoogte was. Dit variabele bedrag was in de eerste ronde lager dan het vaste bedrag, maar werd steeds hoger. De meeste vrouwen (65 procent) kozen voor eerlijkheid. Bulte: 'Het verraste ons dat een groot deel van de vrouwen zelfs bereid was te betalen voor eerlijkheid. Ze kozen dan voor het lagere gezamenlijke bedrag. Dit is heel an-

ders dan onderzoekers in andere landen hebben gezien.' Wel bleek dat vrouwen die de trainingen hadden gevolgd, vaker bereid waren te liegen, helemaal als hun man ook bij de training aanwezig was geweest.

HUISELIJK GEWELD

Dat wil volgens Bulte niet zeggen dat de trainingen beter niet gegeven kunnen worden. Vrouwen die de training volgen, halen betere resultaten met hun bedrijven. 'Je ziet dat mannen ook positief bijdragen aan het bedrijf en betrokkenheid is belangrijk. Het is een erg complex onderwerp.' Uit een andere studie blijkt bijvoorbeeld dat vrouwen die meedoen aan zo'n training vaker te maken krijgen met huiselijk geweld. Hoe dat komt, weet Bulte niet precies. 'De trainingen en financiering richten zich nu vooral nog op vrouwen. Wellicht wekt dit afgunst en mogelijk leidt het extra inkomen tot conflicten.' Dat zou volgens Bulte ook een reden kunnen zijn om vaker inkomen te verzwijgen. 'Maar dit soort samenhang is erg lastig te onderzoeken, omdat onderzoek naar mishandeling anoniem op groepsniveau wordt uitgevoerd en we geen gegevens van de individuele vrouwen hebben. Het betrekken van de partner zou in deze gevallen mogelijk wel positief kunnen werken.' **TL**

LUCHTWASSERS VANGEN WEINIG STANK WEG

De combiluchtwassers die bij varkensbedrijven zowel stank als ammoniak moeten wegvangen, presteren veel slechter dan gedacht. Dat blijkt uit onderzoek van Wageningen Livestock Research.

Zo'n 45 procent van alle luchtwassers bij Nederlandse varkenshouders zijn combiwassers. Deze halen niet 81 procent van de geurstoffen uit de stallucht, zoals eerder gedacht, maar slechts 40 procent. Bovendien halen ze niet 85 procent van de ammoniak uit de lucht, maar slechts 59 procent. Dit heeft gevolgen voor de wetgeving, stelt de staatssecretaris voor milieu, Stientje van Veldhoven. De overheid wil stallen met deze luchtwassers een veel hogere geur- en ammoniakemissie toekennen. Als gevolg moeten varkenshouders meer maatregelen nemen om stank en ammoniakuitstoot te verminderen.

De onderzoekers van Livestock Research brachten onaangetoond een bezoek aan 48 varkensbedrijven en voerden een geur- en ammoniakmeting uit bij 16 chemi-

FOTO: HOLLANDE HOOGTE

Combiluchtwassers halen niet 81 procent van de geurstoffen uit stallucht, zoals eerder gedacht, maar slechts 40 procent.

sche luchtwassers, 3 biologische wassers en 29 combiluchtwassers. Hieruit bleek dat de rendementen van de chemische en biologische wassers dicht bij de waarden liggen die in de regelgeving worden gehanteerd. Maar de combiluchtwassers waren in praktijk veel minder effectief dan op papier.

Wageningen Livestock Research geeft drie mogelijke verklaringen voor het feit dat de combiwassers in praktijk veel minder geurstoffen uit de lucht halen dan volgens de normen. Ten eerste zijn de normen gebaseerd op Duits onderzoek in geurlaboratoria die een andere meetmethodiek hanteren

dan het Nederlandse laboratorium. Bovendien zijn de combiwassers in Duitsland destijds getest onder andere omstandigheden. Tot slot kan het rendement van de wassers in praktijk zijn gedaald door slecht onderhoud, aldus de onderzoekers. **AS**

ZEEWIER VERKOPEN GAAT HET BEST MET EMOTIE

Zeewier is vrij onbekend, maar niet per se onbemind. Als je het op de juiste manier aanprijst, zijn mensen best bereid het te kopen, blijkt uit verkenningsonderzoek van Wageningen Economic Research en Wageningen Food & Biobased Research.

Wie weleens sushi eet, kent zeewier. Maar over het algemeen is het een onbekend voedingsmiddel. 'Dergelijke onbekende producten zijn lastig te introduceren, omdat eetgedrag een diepgewortelde gewoonte is, die je moeilijk kunt doorbreken', vertelt Marleen Onwezen, onderzoeker Consumentengedrag bij Wageningen Economic Research. 'Dat is jammer, want zeewier is

een gezonde en duurzame eiwitbron.'

Een manier om zeewier aantrekkelijker te maken, is door het te verwerken in producten die mensen al wel kennen, zoals wraps. In een pilotstudie onderzochten de wetenschappers hoe je die zeewierwraps het best aan de man kunt brengen. Ze schetsten 612 deelnemers in een online enquête plaatjes van verschillende wraps voor. Die bestonden voor 5 procent, de helft of 100 procent uit zeewier.

Wat opviel was dat het percentage zeewier in de wraps geen invloed had op de bereidheid van de consument om het product te kopen. Wat wel uitmaakte was de manier waarop het pro-

duct werd omschreven. Dat gebeurde met een cognitieve boodschap – 'Zeewierwraps zijn een gezonde bron van vitaminen en mineralen' – of met een emotionele boodschap – 'Voel je gezond met deze zeewierwraps boordevol vitaminen en mineralen'.

Het bleek dat mensen bij de cognitieve boodschap een negatievere verwachting hadden van de wrap met 100 procent zeewier, wat betreft geur, smaak en textuur ten opzichte van de andere varianten. Bij een emotionele boodschap vielen die negatieve effecten weg. Onwezen: 'Emoties spelen een belangrijke rol bij voedselkeuze, ze-

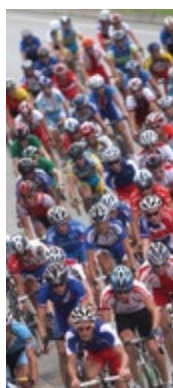
ker als het gaat om nieuwe of onbekende producten. Door in te spelen op deze emoties, kun je die barrières wegnemen.' **TL**

FOTO: SHUTTERSTOCK

Voeding, sport en bewegen

Bewegen en gezonde voeding zijn de hoekstenen van gezond ouder worden. Wat moet je doen en hoeveel moet je bewegen? Wat leren we van oudere mensen met een actief bestaan? En hoe kan meer bewegen bijdragen aan een beter herstel na een operatie, want ziek zijn is (top)sport. Maar ook, wat moet je eten als je gaat sporten en wat eet een topatleet? Een informatieve avond waarbij bewegen en voeding centraal staan!

EAT2MOVE

Welkomstwoord
Prof. Renger Witkamp, WU

De effecten van extra eiwitname bij actieve ouderen (Vierdaagse 2017)
Prof. Maria Hopman, Radboud Universiteit Nijmegen/WUR

Operatie voor de boeg? Zorg dat je fit blijft!
Ellen Oosting, fysiotherapeut ZGV

Wat eet jij als atleet?
Dr. Marco Mensink, WUR

Interview met oud profwielrenner en lifestyle coach
Maarten Tjallingii

Paneldiscussie met sprekers

Het programma van de lezingenserie over voeding en gezondheid wordt aangeboden door de Stichting Dr. Judith Zwart en de afdeling Humane Voeding van Wageningen University & Research. Het bijwonen van deze bijeenkomst is gratis, aanmelding is niet nodig.

16 april 2018
WICC, Lawickse Allee 9, Wageningen.
Aanvang: 20.00 uur

(vanaf 19.30 uur staat de koffie klaar)

Voor vragen: office.hn@wur.nl

DE STELLING

‘Discriminatie moet standaard zijn’

Bastiaan Vroegindewij is een ondernemende wetenschapper. Hij ontwierp een eieraaprobot die zó ver is doorontwikkeld, dat een productie-exemplaar niet lang op zich laat wachten. Op 10 april verdedigt hij zijn proefschrift. Op deze plaats verdedigt hij zijn zesde stelling waarin hij betoogt dat discriminatie in de samenleving de standaard zou moeten zijn.

‘Ik heb wel lopen puzzelen met deze stelling. Eerst had ik: *‘Discrimination should be applied by default’*. Maar als mensen het woord ‘discriminatie’ horen, sta je al 2-0 achter in de discussie. Het betekent echter gewoon onderscheid maken. Punt.

Toen ik de stelling bedacht, had ik het principe van Precision Livestock Farming in mijn hoofd.

Dat gaat uit van het idee dat je ieder dier als een individu benadert. Dus elke koe krijgt wat ze nodig heeft om optimaal te

functioneren, te groeien, te leven. Er zijn ook al stallen waar koeien individueel gevoederd worden, afgestemd op hun behoefte. Niet elke koe is immers hetzelfde. En dat geldt ook voor de mens. Je moet kijken naar ieder afzonderlijk individu en vragen: wie ben jij, wat heb jij nodig om tot bloei te komen? Dan krijg jij wat je nodig hebt, maar ook niet méér dan dat. Nu is het toch vaak zo dat het individu een sticker opgeplakt krijgt: dit ben jij, jij hoort bij deze groep.

Ik denk dat we heel ver kunnen komen als we gaan leven naar deze stelling. Belangrijk is dat je oog hebt voor wat er om je heen gebeurt en wat iedereen nodig heeft. Dat zou een ideale maatschappij opleveren, daar zouden we naartoe moeten. Alleen, onze samenleving heeft haast en jaagt door en wil alles vastleggen in regeltjes. En dat combineert lastig met deze stelling.’ **KvZ**

Bastiaan Vroegindewij promoveerde op 10 april op een onderzoek naar de prestaties van een eieraaprobot.

Gezondere receptuur kost wetenschappers hoofdbrekens

Minder zout, maar wat dan?

De overheid wil dat kant-en-klaar voedsel in de toekomst minder zout, suiker en slecht vet bevat. Maar hoe krijgen fabrikanten dat voor elkaar, zonder dat hun producten smakeloos of te duur worden? Technologen van Wageningen Food & Biobased Research helpen om die vraag te beantwoorden.

tekst Anja Janssen illustraties Pascal Tieman

In 2020 moet het voor Nederlanders makkelijk zijn om niet te veel zout, verzadigd vet en calorieën tot zich te nemen. De industrie en overheid hebben daarvoor het Akkoord Verbetering Productsamenstelling ondertekend. Staatssecretaris Paul Blokhuis is echter niet tevreden over de voortgang. Wat hem betreft mag de industrie wel een tandje bij schakelen om de gestelde doelen te halen, maakte hij duidelijk in een Kamerbrief van eind 2017.

De noodzakelijke verbetering van kant-en-klaar voedsel zoals snacks, saus, koek, kaas of brood levert vaak echter ingewikkelde technologische puzzels op, zegt Miriam Quataert van Wageningen Food & Biobased Research (WFBR). Ze is expertiseleider van de groep Product Physics & Applicatie en leidt veel onderzoek naar het gezonder maken van voedingsmiddelen door de samenstelling aan te passen – productherformulering in vakjargon.

MINDER KNAPPERIG

‘Vaak gaan bedrijven eerst intern via *trial and error* proberen om minder zout, suiker of vet in hun product te stoppen’, vertelt Quataert. ‘Ze maken in die eerste fase vaak mooie stappen, maar lopen op een gegeven moment tegen hun grenzen aan. Dan ontbreekt de kennis of apparatuur om verder te gaan.’ Een deel van de bedrijven klopt bij Food & Biobased Research aan voor ondersteuning, soms bilateraal, soms in samenwerkingsprojecten met andere fabrikanten of brancheorganisaties.

Maar waarom is het zo lastig om producten

gezonder te maken? ‘Een voedingsmiddel is een samengesteld product’, legt Quataert uit. ‘Er is heel veel interactie tussen alle ingrediënten, maar ook tussen het bereidingsproces en de ingrediënten. Als je één ingrediënt verandert, betekent dat vaak dat je meerdere zaken beïnvloedt, zoals smaak, textuur of houdbaarheid.’

Quataert en haar team hebben bijvoorbeeld een groot onderzoek gedaan naar de verlaging van het zoutgehalte in snacks. Die bleek er niet alleen voor te zorgen dat de snacks minder zout gingen smaken, maar ook dat andere smaakcomponenten veranderden. Zout is namelijk een smaakversterker. Verder ontdekten de technologen dat bij een lager zoutgehalte de snacks minder goed uitzetten tijdens de bereiding. ‘Dat heeft invloed op de textuur’, zegt Quataert. ‘De snack wordt daardoor minder knapperig.’

In brood heeft verlaging van het zoutgehalte weer een heel ander effect, daar verslechtert het de rijs en geeft het een plakkeriger deeg.

ONTBIJTGOEK

Deze voorbeelden maken duidelijk hoeveel gevolgen een schijnbaar kleine verandering van de receptuur kan hebben. En dan vormt zout in de meeste gevallen nog maar een klein bestanddeel. Het sleutelen aan hoofdbestanddelen van een recept is nog lastiger, aldus Quataert. ‘In cake zit bijvoorbeeld veel suiker. Stel, je vervangt de suiker door een calorievrije zoetstof als stevia, dan heb je van die stevia maar heel weinig nodig om dezelfde zoetkracht te

**‘De eerste procenten
verlaging zijn
gemakkelijk, daarna
wordt het steeds
moeilijker’**

Miriam Quataert
Wageningen Food & Biobased Research

halen.' Maar hoe krijg je dan toch nog een goed beslag en uiteindelijk een stevige, volumineuze cake? Dat vraagt om meer aanpassingen dan eenvoudigweg suiker vervangen door stevia.

Quataert: 'Je moet dan kiezen voor andere moleculen die vergelijkbare eigenschappen hebben als suiker op het gebied van textuur, structuur, kleur, et cetera, maar die een lagere calorische waarde hebben. Door ons onderzoek zijn we in staat om snel geschikte kandidaten te vinden op basis van enkele molecuulkenmerken.'

Toen koekfabrikant Peijnenburg aanklopte bij TNO – dat zijn voedings- en biobased onder-

zoek inmiddels heeft gebundeld met WFBR – werd zo'n aanpak gevolgd. Peijnenburg wilde een ontbijtkoek zonder toegevoegde suiker maken. Allereerst maakten de onderzoekers een analyse van de functie van de suiker in de koek. Ze letten hierbij op de bijdrage van de suiker aan onder meer kleur, brosheid, smaak, krokantheid en zoetheid. Daarna zochten ze voor elk van die eigenschappen naar alternatieve ingrediënten met een lagere calorische waarde, maar dezelfde eigenschappen. Die ingrediënten zijn vervolgens toegevoegd en de koek is getest op onder meer consistentie en smaak. Uiteindelijk bleken de zoetstof xylitol

en de lichtzoete voedingsvezel oligofructose de functie van suiker het best te vervangen.

STATISTISCHE MODELLEN

Bij vetverlaging in kaas zijn de romigheid en zachtheid – 'smedigheid' in kaasjargon – pijnpunten. Met minder vet en meer eiwit wordt de kaas droger, zo kwam naar voren in een project met Arina-geitenkaas. Toch is er uiteindelijk een lekkere lightvariant ontwikkeld, weet Quataert. 'De oplossing hebben we hier gezocht en gevonden in het slim kiezen van de zuursels, de bacterieculturen die in de kaasbereiding melksuiker omzetten in melkzuur. Hiermee

hebben we een geitenkaas kunnen ontwikkelen met minder vet en meer eiwit.'

Om productherformulering beter te begrijpen en het proces te versnellen, maken de levensmiddelen-technologen gebruik van modellen. Onder meer de functie van suiker in koek en die van zout in snacks zijn vertaald naar fysische en statistische modellen. Die modellen geven inzicht in de relatie tussen het betreffende ingrediënt en de eigenschappen van het eindproduct. De technologen stellen met die inzichten regels op waaraan het recept en de bereiding moeten voldoen om een goed eindproduct te krijgen. Die regels kunnen ze dan weer toepassen bij de ontwikkeling van andere producten met een lager suiker- of zoutgehalte.

SMAAKTESTEN

De onderzoekers testen de gezondere alternatieven die ze hebben ontwikkeld ook op consumenten. Uiteindelijk gaat het er immers om dat mensen de aangepaste producten lekker vinden, want alleen dan zullen ze daar echt op overschakelen. 'We willen onder meer begrijpen welke eetervaring precies leidt tot een aangenaam product', zegt Quataert. Met fysische metingen proberen de onderzoekers sensorische eigenschappen als knapperigheid, smeuïgheid en romigheid te schatten, om vervolgens te kijken wat het verband is met resultaten van consumententests. Daarvoor gebruiken ze verschillende apparaten en technieken.

Een van die apparaten is de tribometer. Dit nieuwe stukje technologie meet de wrijving tussen twee oppervlakken, met daartussen bijvoorbeeld een dunne film van het te onderzoeken product, aldus onderzoeker Marcel Meinders. De uitkomsten zeggen onder meer iets over de romigheid van een voedingsmiddel. Meinders: 'De romigheid is sterk gecorreleerd aan de hoeveelheid vet. Vet zorgt ervoor dat de wrijving tussen tong en gehemelte wordt verlaagd. Hoe dit precies gebeurt, proberen we te bepalen met de tribometer.' Met behulp van die metingen kunnen vervolgens vetvervangers worden gezocht die hetzelfde mondgevoel geven als echt vet.

Consumentenvoorkeuren hangen echter niet alleen af van smaak en mondgevoel, maar ook van bijvoorbeeld de verpakking, de prijs, de omgeving en de informatie. Hoe belangrijk informatie kan zijn, bleek uit een groot consumentenonderzoek naar brood met een lager zoutgehalte. 'Het maakte hier veel verschil of we vooraf hadden verteld dat het zoutgehalte was verlaagd', zegt Quataert. 'De mensen aan wie dit was verteld, gingen namelijk hun zoutgebruik compenseren. Daar zijn we achter gekomen door urineonderzoek; in de urine daalde het natriumgehalte niet. Maar als ze het

niet wisten, daalde het natriumgehalte juist meer.'

Expertiseleider Garmit Dijksterhuis voegt toe dat consumenten de informatie die ze krijgen als het ware proeven: 'Zet ergens "met minder zout" op en men zegt dat te proeven – soms zelfs als het zoutgehalte gelijk is. Dit heeft grote gevolgen voor de waardering van aangepaste voedingsmiddelen.'

KENNIS VERTALEN

Om voedselproducenten te ondersteunen bij de vaak ingewikkelde puzzel van het gezonder maken van hun producten, lopen er al een aantal jaren verschillende grote onderzoeksprojecten, vertelt Quataert. Het jongste project is een pilot waarbij Wageningse experts bedrijven bezoeken om advies te geven. Het is een initiatief van WFBR, het ministerie van VWS en brancheorganisatie FNLI. Twintig fabrikanten dienden hun vraagstukken in. Die vragen waren evenwichtig verdeeld over de onderwerpen zoutverlaging, suikerverlaging en vetverlaging of vervanging van ongezonde vetten. Dat geeft aan dat bedrijven bij elk van die onderwerpen

nog kampen met problemen. De experts leggen nu de laatste hand aan hun adviezen. De pilot wordt naar verwachting dit jaar verlengd.

Het is volgens Quataert een van de manieren om de doelen van het Akkoord Verbetering Productsamenstelling dichterbij te brengen. 'Onze rol als wetenschap hierbij is om kennis te vertalen naar bedrijven, zodat meer bedrijven toegang krijgen tot die kennis en er weer nieuwe kennis wordt ontwikkeld. Wij hebben al erg grote stappen gezet in het vergroten van onze kennis over suikerverlaging, maar ook van zout- en vetverlaging weten we veel.'

En waar liggen nog de grootste uitdagingen bij het herformuleren van voedingsmiddelen? 'De eerste procenten verlaging of vervanging zijn het gemakkelijkst', antwoordt Quataert. 'Maar hoe verder je komt, hoe moeilijker het wordt.' ®

'RECEPTUUR AANPASSEN GOED VOOR DE VOLKSGEZONDHEID'

In hoeverre kan een aangepaste samenstelling van kant-en-klaar voedsel bijdragen aan een verbetering van de volksgezondheid?

Dat vroegen we WUR-hoogleraar Voeding en hart- en vaatziekten Marianne Geleijnse.

'Dat hangt er een beetje vanaf. Als je een product dat weinig gegeten wordt, supergezond gaat maken, dan zal dat op bevolkingsniveau niet direct zichtbaar zijn. Maar als je het hebt over producten als brood en kaas, voedingsmiddelen die we met zijn allen veel kopen in de supermarkt, dan gaat het wel aantikken. En hoe meer van dat soort producten worden verbeterd, hoe meer je dit zal gaan zien op ziekte-uitkomsten onder de bevolking.

Een voorbeeld: als je de zoutconsumptie in Nederland terugbrengt van de huidige 9 gram gemiddeld per persoon per dag naar 6 gram, dan scheelt dat 6000 nieuwe gevallen van hart- en vaatziekten per jaar. Maar dan moet je wel bevolkingsbreed van die 9 naar die 6 gram terug, en dat red je niet met het verbeteren van één product. Je moet dan over de hele linie verbeteringen in levensmiddelen aanbrengen. En als je dat niet alleen voor zout doet, maar ook de slechte vetten eruit haalt, de vezels niet te veel kapotmaakt en niet te veel suiker toevoegt, dan gaat dat allemaal bij elkaar optellen.

Dan kan het herformuleren van levensmiddelen behoorlijk veel zoden aan de dijk zetten. Ik geloof daar echt in.

Mensen zijn moeilijk te bewegen om hun voedingsgewoonten te veranderen. Zorg er daarom voor dat de producten die ze gewend zijn om te eten, gezonder worden. Dan heb je al een hele slag gemaakt.'

'Bij producten die we veel kopen in de supermarkt, zoals brood en kaas, tikt het wel aan'

Marianne Geleijnse
Hoogleraar Voeding en hart- en vaatziekten

HYPERMODERN

‘In 1993 was de bibliotheek van de Landbouwniversiteit gevestigd in een apart gebouw aan de Generaal Foulkesweg: het Jan Kopshuis. Daar stonden hypermoderne hulpmiddelen – voor die tijd dan – bedoeld om papieren boeken en artikelen op te sporen. Vooraan staat een Microfiche Reader waarmee je de bibliotheekcatalogi kon bekijken. De man met bril zit achter een terminal waarmee je rechtstreeks in het catalogussysteem van de bibliotheek kon zoeken. En de mensen op de achtergrond gebruiken pc’s om op internet te zoeken. Nu kan ik met een paar klikken de meeste teksten tevoorschijn toveren op mijn telefoon. Terwijl die 8 jaar is. Stokoud dus.’

Guy Ackermans is al 35 jaar fotograaf voor *Resource* en WUR. In al die jaren heeft hij bijzondere momenten vastgelegd. In dit feestelijke jubileumjaar voor WUR laat hij ons zijn meest bijzondere 'platen' zien.

Hoofdredacteur Geoderma geeft uitleg bij ban op Spaanse hoogleraar

‘Wangedrag moet je corrigeren’

Citation stacking, wetenschappelijk wangedrag met referenties, is niet of nauwelijks te corrigeren. Het journal *Geoderma* doet een poging. Het blad noemt in een editorial alle getroffen artikelen en doet de dader in de ban. Hoofdredacteur Jan Willem van Groenigen geeft uitleg.

tekst Roelof Kleis foto Guy Ackermans

Precies een week was persoonlijke hoogleraar Jan Willem van Groenigen *editor-in-chief* van het bodemkundige tijdschrift *Geoderma* toen hij, nu ruim een jaar geleden, de kwestie Cerdà op zijn bord kreeg. Hoogleraar Artemi Cerdà van de universiteit van Valencia bleek al jaren bezig zijn citatiescores op te poetsen door als reviewer van manuscripten onterechte referenties naar zijn eigen artikelen te adviseren. Ook bij *Geoderma* was hij actief als reviewer.

Na de rel trok de Spanjaard zich terug uit zijn functies bij de betrokken journals. Sommige bladen maakten melding van het aantal door hen gepubliceerde artikelen met een gemankeerde referentielijst. Maar daar bleef het wel zo'n beetje bij. Tot onvrede van met name de jongere generatie bodemkundigen. In een online open brief vroegen zij de betrokken journals en de European Geosciences Union (EGU) om het reviewproces te verbeteren en het onrecht te corrigeren. Met hun opmerkelijke editorial (zie p.4) geven Van Groenigen en andere redacteurs van *Geoderma* antwoord op die vraag.

Vind jij ook dat er te weinig lessen zijn getrokken uit wat er is gebeurd?

‘Ja. Sommige journals, met name die van de EGU, zoals *SOIL* en *Solid Earth*, hebben in eerste instantie goed en snel gehandeld met het naar

buiten brengen van de zaak. Maar met elkaar hebben we daarna te weinig ondernomen. De citatiescores zijn niet gecorrigeerd of van commentaar voorzien. Het is niet duidelijk wat voor maatregelen de meeste tijdschriften hebben genomen. Dat is echt schadelijk. Ik heb het idee dat sommige mensen zich niet realiseren dat dit niet zomaar iemand was die een beetje te enthousiast referenties suggereerde. Dit was echt systematisch wangedrag. Als je dat niet corrigeert, als je het zelfreinigende vermogen van de wetenschap op zo'n moment niet mobiliseert, dan kunnen we wel ophouden met zijn allen.’

Hoe ging Cerdà te werk?

‘Bij ons bestonden zijn reviews meestal uit een paar korte, weinigzeggende opmerkingen: “een fantastisch paper, ik suggereer enkele *minor revisions*”. Maar *the devil was in the details*, want in de bijgevoegde pdf stonden meestal tal van commentaren op de introductie en de discussie van het artikel, waar volgens Cerdà een hoop referenties bij moesten om het onderzoek “in

‘Dit was niet zomaar iemand die een beetje te enthousiast referenties suggereerde’

een bredere context te plaatsen” of “meer up-to-date te maken”. Vrijwel al die referenties betroffen zijn eigen werk of tijdschriften waarvan hij editor was. Hij ondertekende altijd met zijn eigen naam, wat ongebruikelijk is aangezien het reviewproces anoniem is. Gezien zijn prominente positie zal het noemen van zijn naam over het algemeen een stimulans zijn geweest voor de auteurs om zijn suggesties op te volgen.’

Controleert een editor dat niet?

‘We hebben een fout gemaakt door dat niet altijd te checken. Dat gaan we voortaan anders doen. Maar aan de andere kant: dat heeft ook met vertrouwen te maken. Het is vrij gebruikelijk dat een reviewer zegt dat hij in een pdf nog een paar kleine suggesties heeft. Maar dan gaat het om punten en komma's. Het reviewproces is gebaseerd op onderling vertrouwen en verantwoordelijkheid nemen. We zijn misleid. Als een reviewer suggereert om twintig, soms dertig, citaties toe te voegen, dan is er iets grondig mis met de referentielijst. Dan heeft de auteur

zijn huiswerk niet goed gedaan en moet de reviewer afwijzing van het artikel suggereren, of op zijn minst *major revisions*. En als er dan ook nog vrijwel uitsluitend referenties bij zitten waar de reviewer persoonlijk voordeel bij heeft...'

Zijn de onterechte referenties te corrigeren?

'Nee, en dat is wat zo frustreert. Databanken als Scopus en Web of Science passen hun citatierecords niet achteraf aan. Aan de ene kant snap ik dat wel. Artikelen die gepubliceerd zijn, zijn gepubliceerd. Daar hebben we als editors destijds onze verantwoordelijkheid voor genomen. Je kunt de geschiedenis niet herschrijven. Als auteurs in de fout gaan, kun je in het uiterste geval het artikel intrekken. Maar dat zou hier totaal onterecht zijn. Een rectificatie in ons blad had ook gekund, maar daarmee verander je die citatiescores van Scopus en Web of Science niet. Bovendien vind ik het naar de auteurs toe ook niet correct als er een corrigendum aan hun artikel zou zitten.'

Jullie hebben als alternatief een lijst gepubliceerd met de getroffen artikelen en de onterechte referenties. Wat lost dat op?

'Dit is eigenlijk een collectief erratum, waarin we laten zien wat er is gebeurd. We hebben voor de toekomst vastgelegd wat er is misgegaan. Dit is het beste wat we kunnen doen. Als er vragen zijn over bepaalde citatiescores van personen of impactfactoren van tijdschriften, is er nu iets om aan te tonen dat dat mogelijk door citatiemanipulatie tot stand is gekomen. Zeker als andere tijdschriften ons voorbeeld gaan volgen.'

Jullie doen bovendien Cerdà in de ban als reviewer, editor en auteur. Gaat dat niet te ver?

'Om een goed tijdschrift te maken, heb je reviewers en editors nodig die hun verantwoordelijkheid nemen. Cerdà heeft laten zien dat hij dat niet doet. Hij heeft een heel raar beeld van het reviewproces, wat ingaat tegen alles waar wij voor staan, en verdedigt dat in het openbaar. We kunnen hem dus niet meer vertrouwen. Ook niet als auteur. Als hij de maatstaven wil volgen die voor ons allemaal gelden, is hij weer welkom.'

Met die ban tref je ook zijn coauteurs. Eén van hen is een Wageningse collega die in verband met de kwestie-Cerdà afgelopen jaar door de Commissie Wetenschappelijke Integriteit van WUR op de vingers is getikt voor wetenschappelijk laakbaar gedrag. Heeft dat een rol gespeeld?

'De collega in kwestie was niet actief als auteur of reviewer bij ons tijdschrift; de enige persoon die bij ons iets fout heeft gedaan, is Cerdà. Het

Jan Willem van Groenigen: 'Als je het zelfreinigende vermogen van de wetenschap op zo'n moment als dit niet mobiliseert, kunnen we wel ophouden met zijn allen.'

is natuurlijk wel zo dat een aantal mensen enorm heeft "geprofiteerd" van zijn wangedrag, als je het zo kunt noemen. Ik denk dat het redelijk is die referenties in perspectief te zetten. Als het mij was overkomen, zou ik het verschrikkelijk vinden, maar ik zou het uiteindelijk wel beter vinden als het werd gecorrigeerd. Dat is overigens ook de reactie van andere Wageningse onderzoekers die – in minder mate – baat hebben gehad van deze citaties.'

Verwacht je dat andere getroffen journals het voorbeeld van Geoderma gaan volgen?

'De journals zijn vooraf op de hoogte gesteld van wat we gingen doen. Er is niemand geweest die heeft gezegd dat dit niet kan. Maar of ze het navolgen, weet ik niet. In ieder geval ligt er nu meer druk op om duidelijker te zijn over wat er nu precies is gebeurd. Dat is al winst.'

Lees ook het nieuwsbericht op p. 4.

Vijftig jaar trekkers repareren

Hans Jansen was 16 jaar toen hij in 1968 een baan kreeg bij een van de voorlopers van WUR. Hij zou een halve eeuw blijven. 'Mijn vader werkte ook in de tuinbouw, dus het was logisch dat ik hem zou volgen.'

tekst Stijn van Gils foto Sven Menschel

Aandachtig bekijkt Hans Jansen het onderdeel van de tractor. Een filterhuis is het. Een flink stuk van het staal is afgebroken. Hoe dat komt? Jansen heeft geen idee. 'Maar ik kom er nog wel achter', zegt de technisch medewerker van Unifarm, de universiteitsboerderij van Wageningen, gelegen achter Radix.

Op 16 april werkt hij vijftig jaar bij Wageningen University & Research. Tenminste, als je de voorgangers meerekent. In 1968, Jansen was toen 16, begon hij zijn carrière bij het toenma-

lige Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen (IVT) aan de Mansholtlaan, ongeveer op de plek waar nu het onderzoeksgebouw van FrieslandCampina staat. Zijn ouderlijk huis lag slechts een paar straten verderop, aan de Vergersweg.

AVONDCURSUS

Jansens vader werkte ook in de tuinbouw. 'Het was destijds logisch om hetzelfde te doen', vertelt Jansen, die zich toelagde op de techniek achter de landbouwmachines, omdat hij dat het interessantste vond. Hij volgde cursussen in de

avonduren en deed een opleiding tot monteur. 'Als ik nu opnieuw zou mogen kiezen, zou ik meteen gaan studeren, maar dat ging toen niet', zegt hij met wat weemoed in zijn stem. 'Nederland was na de oorlog in de opbouwfase. Er was weinig geld en als je geld kon verdienen, dan moest je dat doen. We hebben thuis wel veel discussies gehad. De ambachtsschool was maar 25 meter verderop, maar ik kon er niet heen. Ik moest geld verdienen. Ongeveer 450 gulden per maand kreeg ik. Dat was een rijkelijk salaris.'

Het gigantische achterwiel van de trekker, een New Holland, ligt eraf. Vandaag wil Jansen het kapotte onderdeel vervangen en dat is onmogelijk zonder wieldemontage. Hoeveel tijd zoiets gaat kosten? Jansen heeft geen idee. 'Er komt altijd zo veel tussendoor.'

In de loop der jaren is dat meer geworden, dat werk tussendoor, vertelt hij. Door alle reorganisaties werd zijn team steeds breder. Nu sleutelt Jansen niet alleen aan trekkers, maar aan allerlei technische installaties. Deze week was

Monteur Hans Jansen gaat in september met pensioen, na ruim een halve eeuw werken voor WUR.

'Ik wilde liever studeren, maar dat kon toen niet'

hij bijvoorbeeld nog bezig met een GPS-systeem, waarmee onderzoekers heel precies kunnen inmeten waar ze zijn.

OVERWERK

Het werk is ook stressvoller geworden, vindt Jansen. 'Experimenten hebben een kortere looptijd. Dus als het weer slecht is of als een machine stukgaat, moet er meteen een oplossing komen. Het werk even stilleggen is er haast niet meer bij.' Jansen werkt dan ook geregeld tot laat door om iets af te maken. Te laat soms, vindt zijn baas Gerard Derks. 'We moeten hem soms echt naar huis sturen.' 'Je moet je collega's toch helpen', zegt Jansen daar zelf over.

In 1980 fuseerde het IVT, dat onder meer de Elstar-appel ontwikkelde, met andere tuinbouwinstellingen. In 1998 was er weer een fusie. Dit keer gingen de Wageningse onderzoeksinstituten met de universiteit samen. Teams werden daarmee groter en banden tussen collega's minder hecht. Jansen: 'Vroeger wisten we precies wat we aan elkaar hadden. Je kon ook veel meer grappen maken.'

Met zijn collega Evert Jan Haalboom bijvoorbeeld. Jansen begint al te lachen. 'Die kon altijd zo geinen. Op een dag pakten zijn collega's hem terug. Net voordat Evert Jan thuis zou gaan lunchen, hadden ze zijn helm ingesmeerd met smeervet. Na de lunch kwam hij veel te laat binnen. Zijn haar stond recht overeind, als een punker. Hij had een paar keer zijn haar gewassen, maar het had geen zin.' Jansen grinnikt.

Net als Jansen wil beginnen met het plaatsen van het filterhuis, gaat zijn telefoon. Het is een collega die één van de proefpercelen wil klepelmaaien. De maaimachine klappt alleen niet uit. Jansen laat onmiddellijk zijn werk liggen, stapt in de dienstauto en rijdt weg.

HECHTE SFEER

Dat de hechte onderlinge sfeer met de jaren verdween, vond Jansen lastig, vertelt hij in de auto. Elke reorganisatie hakte erin. Zeker rond 2000, toen hij opnieuw op zijn baan moest solliciteren. Financieel ging het destijds slecht en er was niet altijd genoeg werk. Op de proefboerderij verdween ongeveer de helft van de banen.

Twee keer overwoog Jansen te vertrekken. Eén keer naar een landbouwschool, de andere keer naar een mechanisatiebedrijf. 'Ons werk wordt hier soms toch weinig gewaardeerd. Alles is vanzelfsprekend en de beloning is elders ook beter.' Uiteindelijk hield de goede pensioenregeling van WUR hem tegen.

Tegelijkertijd is het werk voor een universiteit ook wel bijzonder, vindt Jansen. 'Standaardoplossingen werken hier bijna nooit en dat zorgt ook voor uitdagingen.' Hij paste bijvoorbeeld oogstmachines zo aan dat ze geschikt zijn voor kleine hoeveelheden. Ideaal voor kleine

proefvakken. Ook helpt Jansen nu geregeld en met veel plezier studenten bij hun projecten. 'Toen ik begon, had ik daar echt geen contact mee. Studenten, dat was een andere wereld.'

De laatste jaren bleven reorganisaties bovendien achterwege. Die rust doet Jansen goed, vertellen zijn collega's. Ook kreeg hij meer ruimte om zijn eigen plan te trekken. Zo richtte hij zijn werkplaats, loods 6, zelf in. Daarnaast is hij een van de weinige medewerkers van Unifarm met een eigen kantoortje, al moet hij die sinds kort delen met het nieuwe droneteam.

PENSIOEN

Het probleem van de collega in het veld blijkt makkelijk oplosbaar. Na wat duwen en trekken en olie inspuiten wil de maaimachine weer uitklappen. Jansen rijdt terug naar zijn werkplaats en buigt zich weer over de trekker. Om het filterhuis te kunnen plaatsen, moet hij enkele andere onderdelen verwijderen. Hij pakt een gigantische tang.

In september gaat de monteur met pensioen. Tot verdriet van zijn collega's, die nog geen idee hebben wie hem op moet volgen. Ze vroegen nog of hij na zijn pensionering enkele dagen aan kon blijven, maar hij wilde niet. 'Nee, met twee dagen, dan hebben collega's zo veel vragen en moet ik nog meer overwerken. Bovendien, ook thuis heb ik genoeg te doen.'

Een half uur later is het filterhuis geplaatst en sleutelt Jansen de tractor weer in elkaar. De exacte reden van het mankement wordt hem nooit duidelijk. Maar de tractor kan weer rijden.

Hans Jansen maakt een testrit met een maispluimenplukker.

HOE TREKT WUR JONG TALENT AAN?

Terwijl veelbelovende jonge medewerkers van tijdelijk contract naar tijdelijk contract hoppen, vergrijst WUR. Dat moet veranderen, vindt een werkgroep die nadenkt over het nieuwe strategische plan van WUR (zie p.6). Hoe halen we talentvolle jonge mensen binnen en zorgen we dat ze blijven?

tekst Tessa Louwerens en Albert Sikkema illustratie Henk van Ruitenbeek

Marion Kemperman

Communicatiemedewerker Onderwijs en Studentzaken

‘Wat ik fijn vind aan werken bij WUR is de vrijheid die ik krijg. Ik kan bijvoorbeeld mijn eigen tijd indelen en met nieuwe ideeën komen. Ik ben trots op mijn werk, maar ook onzeker

omdat ik na bijna zes jaar nog geen vast contract heb en dit contract nog maar één keer verlengd kan worden via het uitzendbureau. Er wordt wel gesproken van een vaste aanstelling, maar tot nog toe zonder resultaat. **Ik heb het gevoel dat ik niet 100 procent WUR ben, terwijl ik mij wel 100 procent inzet.** Door de jaren heen heb ik veel kennis opgedaan en een behoorlijk netwerk opgebouwd, voor de organisatie lijkt het mij ook zonde om dit kwijt te raken. Daarnaast is het lastig om informatie vinden over bijvoorbeeld loopbaanontwikkeling binnen WUR. Dat mag wat mij betreft actiever worden aangeboden. Want om jong talent te binden, moet je ze wel een duidelijk toekomstperspectief bieden.’

Karin Schroen

Persoonlijk hoogleraar Levensmiddelenproceskunde

‘Bij jong talent denk ik al snel aan tenure trackers. Er wordt ontzettend veel van deze jonge mensen gevraagd. Ze moeten onderwijs opzetten en geven, projectvoorstellen schrijven en

onderzoek doen. Daarmee creëer je veel spanning en daar moeten we ons wel bewust van zijn. **We hoeven zeker niet hun hand vast te houden, maar het is wel belangrijk dat er een aanspreekpunt is en bijvoorbeeld coaching, zodat mensen niet vanaf het begin overdonderd worden.** Nu wordt het aan de leerstoelgroepen overgelaten om dat te regelen, maar misschien kan WUR meer de regie in handen nemen, bijvoorbeeld door duidelijke richtlijnen op te stellen. Ook zou extra geld om aio's aan te nemen kunnen helpen om de tenure trackers een minder hectische start te geven.’

Sander van de Geijn

Beheerder ICT, Facilitair Bedrijf

‘WUR is een bijzonder sociale werkgever, die goed met haar personeel omgaat. Ik heb hiervoor bij een grote commerciële organisatie gewerkt en daar voelde ik mij slechts een nummer. Inmiddels werk ik hier alweer

zeven jaar, maar ik ben desondanks wel één van de jongeren op mijn afdeling. Er wordt wel gewerkt aan het binnenhalen van jongere mensen, bijvoorbeeld met een trainee-programma en door het aannemen van stagiairs, dus het begint te komen. Toen ik net begon, vond ik het soms lastig om mijn weg te vinden. **Ik leerde wel mijn directe collega's kennen, maar er was geen welkomstprogramma om de organisatie beter te leren kennen.** Zo'n programma had me wel kunnen helpen. Inmiddels heb ik mijn draai gevonden en mede dankzij YoungWUR mijn netwerk uitgebreid en veel leeftijdsgenoten leren kennen.’

Simone Ritzer

**Communicatiemedewerker
Universiteitsfonds Wageningen**

'Ik werk nu een jaar bij WUR. Wat ik fijn vind, is dat ik veel ruimte krijg om te groeien. Maar ik moet dan wel zelf opzoeken wat ik wil en hoe ik dat kan bereiken. **Om jong talent aan te trek-**

ken, is het belangrijk om duidelijk te communiceren over de carrièremogelijkheden en te laten zien dat je hier veel meer kan dan alleen onderzoek doen. Nu heerst ten onrechte het gevoel dat WUR weinig groeimogelijkheden biedt. Het zou goed zijn om bijvoorbeeld meer traineeships en talentprogramma's aan te bieden, want er is genoeg kennis in huis bij ervaren werknemers. Ik denk dat WUR beter aan kan geven hoe je als jong talent binnen de organisatie kunt groeien, welke stappen je daarvoor moet zetten en welke handvatten daarvoor beschikbaar zijn.'

Marin van Regteren

Onderzoeker bij Wageningen Marine Research

'Ik doe sinds drie jaar promotie-onderzoek in Den Helder. Ik zou graag samenkomen met andere promovendi om frisse inzichten op te doen en te bespreken hoe zij hun problemen oplossen. Op dit instituut werken maar weinig

andere PhD'ers en die doen onderzoek op totaal andere terreinen. Daardoor leer je veel over andere onderwerpen, maar mis je soms inhoudelijke discussies over je eigen werkveld. **Een minpunt vind ik dat collega's soms weinig tijd hebben als ik wil overleggen over onderzoek. Ik hoor geregeld: heb je daar uren voor?** Want ze moeten declarabele uren draaien. Voor de sfeer en samenwerking zou het beter zijn als ze meer flexibiliteit kunnen tonen.

Jose Gonzales Rojas

**Onderzoeker bij Wageningen
Bioveterinary Research**

'Ik denk dat Wageningen Research, net als de universiteit een tenure track moet instellen, zodat jong talent zich kan ontwikkelen.

Je kunt denken aan een *research track* of een *project leader track*, waarbij de deelnemers steeds betere prestaties moeten leveren. Want jong talent moet je uitdagen. Ik kom uit Bolivia en werk sinds 2015 bij dit instituut. Ik vond het heel prettig dat ik in 2015 meteen een contract voor drie jaar kreeg, in plaats van een jaarcontract. Dat geeft rust en stabiliteit. De afgelopen jaren kreeg ik veel support. Sinds een maand heb ik een vaste aanstelling. Dit jaar ben ik begonnen met een *personal leadership training*. Ik heb me tot dusverre goed kunnen ontwikkelen, maar hoop op een loopbaanregeling voor alle jonge medewerkers.'

FOTO: SHUTTERSTOCK

Op huizenjacht voor de jakhals

In het kielzog van de wolf rukt ook zijn minder bekende neefje de goudjakhals op naar Nederland. 'Maar waar hij zich precies kan vestigen en hoe dit samengaat met de wolf is nog onduidelijk', zegt Joliene Wennink, masterstudent Forest and Nature Conservation. Ze gaat het de komende maanden uitzoeken tijdens haar stage bij de Zoogdierverseniging.

'Ik ben echt superblij met deze unieke stageplek. Via Alterra ben ik bij de Zoogdierverseniging terechtgekomen, omdat ik onderzoek wilde doen naar de verspreiding van de wolf. Maar daar bleken al veel mensen aan te werken.' Wennink kreeg toen het aanbod om vergelijkbaar onderzoek te doen, maar dan naar de goudjakhals (*Canis aureus*). 'Om eerlijk te zijn had ik daar nog nooit van gehoord. Maar hoe meer ik erover leer, hoe toffer ik de goudjakhals vind. Het is echt een superflexibel dier en het is eigenlijk best lastig te bepalen wat de beperkende factoren zijn, waardoor ze zich ergens niet zouden kunnen vestigen.'

SPEURTOCHT

In tegenstelling tot de wolf, tot in de middeleeuwen van nature in Nederland voorkomend, is ons land voor de goudjakhals terra incognita. Wennink: 'Dat is echt spannend, want alles is dus nieuw.' Ze is nu bezig de litera-

tuur door te spitten en te kijken wat er al bekend is over het dier. 'Dat is best lastig, er is vooral veel onderzocht over de wolf, maar weinig over de goudjakhals. Aan de andere kant vind ik die speurtocht juist wel leuk, omdat ik zo veel nieuws leer.'

Het oorspronkelijke leefgebied van de goudjakhals strekt zich uit van de Balkan en het Midden-Oosten tot aan Bangladesh. Sinds de jaren tachtig zijn de dieren zich verder gaan verspreiden. Hoe dat komt, is volgens Wennink niet precies duidelijk. 'Er wordt gedacht dat dit te maken heeft met wettelijke bescherming, klimaatverandering en veranderd landgebruik, omdat meer mensen naar de steden trekken.' De verspreiding gaat erg snel en inmiddels komt de goudjakhals ook al voor in Duitsland en Italië. De eerste 'Nederlandse' goudjakhals werd in februari 2016 op de Veluwe gespot met een cameraval. Maar het zou volgens Wennink best kunnen dat er al meer in ons land rondlopen. 'Ze zijn echt megaschuw, dus worden niet zo snel gezien.'

ALLESETER

Goudjakhalzen leven net als wolven in roedels, waarbij de jongen uit eerdere nesten hun ouders helpen met het grootbrengen van de pups. Als ze ongeveer twee jaar oud zijn, trekken ze eropuit, op zoek naar een nieuw territo-

rium. In tegenstelling tot de vleesetende wolf is de goudjakhals een echte alleseter. Hij jaagt op kleine prooidieren zoals hazen, konijnen, knaagdieren, reptielen en vogels. Daarnaast eet hij ook eieren, fruit en afval. Wennink: 'In India vormen goudjakhalzen een plaag op de vuilnisbelten. Gelukkig gaan we hier anders om met ons afval en zouden ze zelfs positief kunnen bijdragen, omdat ze bijvoorbeeld de knaagdieren vangen in landbouwgebieden.'

Op basis van de gegevens die ze heeft verzameld, gaat Wennink met behulp van een geografisch informatiesysteem (GIS) kaarten maken op de computer met een overzicht van geschikte leefgebieden voor de goudjakhals. Die informatie is volgens haar van belang, bijvoorbeeld bij het opstellen van managementplannen voor een bepaald gebied. 'Het is bijzonder als er een nieuwe diersoort naar Nederland komt en het zou echt zonde zijn als het mislukt omdat we niet goed voorbereid zijn.' **TL**

Langeafstandsstudenten op bezoek in Wageningen

Eindelijk de docent spreken

Studenten die niet in staat zijn om naar Wageningen University te komen, kunnen sinds enkele jaren online een master doen. Het meeste onderwijs volgen ze dan achter hun computer, maar eens per jaar komen ze naar de campus. Eind maart waren de langeafstandsstudenten Plant Breeding op bezoek. Resource vroeg naar hun ervaringen.

Ze waren oorspronkelijk met z'n tien, maar drie studenten die de online master Plant Breeding volgen, hebben een achterstand opgelopen en zijn niet meegekomen naar Nederland. De zeven overgeblevenen uit onder andere Zwitserland, Frankrijk, Nederland en India, deden in de laatste week van maart een practicum in de kas van Unifarm, achter Radix.

'Bijzonder om elkaar live te leren kennen'

Enkele van de studenten werken al in de plantveredeling, maar willen verdieping van hun kennis of meer carrièrekansen. Zij doen de online master naast hun werk. Anderen doen de online master als tweede studie naast een reguliere masteropleiding. Om die reden is de studiebelasting teruggebracht tot 20 uur per week. 'Maar soms is het in de praktijk wel veel meer hoor', zegt Redouan Adamanaia. Hij volgt in Nijmegen de voltijdsmaster Moleculaire Levenswetenschappen en heeft naar dit practicum uitgezien. 'Ik vind het best bijzonder om elkaar nu live te leren kennen. We hebben aan het begin van de studie wel een introductiefilmpje van onszelf moeten maken, maar nu wordt het contact veel persoonlijker.'

OOG IN OOG

Piet Lautenbag bevestigt dit. Hij werkt bij het zaadveredelingsbedrijf Bejo Zaden in Warmenhuizen als junior veredelaar. 'Het is ook fijn dat ik nu oog in oog met mijn docenten kan discussiëren en vragen kan stellen, dat is een stuk sneller dan via de online leeromgeving.' Lautenbag vertelt dat hij soms na zijn dagelijkse werk in de avond aan de studie zit

Redouan Adamanaia, docent Guusje Bonnema, Piet Lautenbag en Aubry Moret (van rechts naar links) in de kas van Unifarm.

en een vraag heeft over de stof. 'Meestal zie ik pas de avond daarna het antwoord van de docent. Er zit dus een etmaal tussen vraag en antwoord.' Lautenbag benadrukt evenwel dat de toegankelijkheid van de docenten goed is.

'Ik heb voor deze periode in Wageningen studieverlof gekregen van mijn baas, ik lever dus geen vakantiedagen in en mijn overnachtingen in een B&B betaal ik gewoon zelf. Het zijn uiteindelijk maar zeven nachten, dus dat kost mij de kop niet', vertelt Lautenbag. Werken en studeren heeft geen grote gevolgen voor zijn sociale leven, zegt hij. 'Al moet ik niet met vrienden doorhalen in het weekeinde als ik de volgende dag een online tentamen moet doen.'

EXAMENS INZIEN

Ook Aubry Moret werkt in de plantenveredeling. Hij heeft Biochemie gestudeerd onder de

rook van Parijs en is via omzwervingen in Nijmegen terechtgekomen bij hennepverwerker Hempflax. Daar bestiert hij het laboratorium en analyseert hij geneeskrachtige extracten uit planten. Hij is heel blij om nu in Wageningen te zijn. 'Soms heb ik behoefte om iets met een docent te bespreken en dan mis ik het fysieke contact. Dat ik nu in levenden lijve met een docent kan sparren is fijn.'

Moret is tevreden met het online masterprogramma, al heeft hij ook wat te wensen: 'Ik zou meer examenvoorbereiding willen ontvangen en meer feedback op examens. Daar leer ik van', aldus Moret, die het ook fijn zou vinden als de examens van de anderen online in te zien zijn. 'We kunnen dan onderling een discussie voeren over de examenstof via Blackboard.' **KvZ**

FOTO: MARGRIET VAN VIANEN

TOPPIE!

Is het eenzaam aan de top? Nee, laat onderzoek van de universiteit van Aarhus (Denemarken) zien. Het aantal soorten planten neemt zienderogen toe op de Europese bergen. De afgelopen tien jaar kwamen er per top gemiddeld vijf soorten bij. Dat is vijf keer meer dan een halve eeuw geleden. De toename wordt toegeschreven aan de klimaatverandering. Het is warmer en dus aangenamer toeven aan de top.

PLASTIC SOEP (1)

Zijn microplastics in zee gevaarlijk voor de mens? Dat valt te bezien. Onderzoekers van de Heriot-Watt University in Schotland onderzochten de aanwezigheid van microplastic in mosselen en kwamen op een gemiddelde van twee deeltjes uit. Gezien de gemiddelde mosselconsumptie van een West-Europeaan komt dat volgens de onderzoekers neer op honderd deeltjes per persoon per jaar. Dat lijkt misschien veel, maar dat is het niet.

PLASTIC SOEP (2)

Tegelijk met onze dagelijkse maaltijden krijgen we jaarlijks namelijk veel meer microplastic binnen. Ergens tussen de 13.731 en 68.415 deeltjes om precies zijn. De onderzoekers ontdekten dat door petrischaaltjes met kleefstof op de eettafel te plaatsen. Tal van microvezeltjes dalen tijdens de maaltijd via het huisstof in de lucht op ons bord neer. De term plastic soep krijgt daarmee een geheel nieuwe lading.

GEKKE G

We zien hem duizenden keren, en toch weten we niet precies hoe hij eruitziet. Kijk maar eens naar het plaatje. Welke is de juiste? De meeste mensen weten het niet, blijkt uit onderzoek van de Johns Hopkins University. Dat komt omdat we die drukwerkker niet leren schrijven, zeggen de wetenschappers. Maar

iedereen herkent elk van de getoonde vormen als een g. Dat dan weer wel. Dt kmt mdt w z slm zn.

WUR gaat studiestress te lijf

Het bestuur van WUR stelt 50 duizend euro beschikbaar voor een campagne tegen stress, depressie en burn-out onder studenten. De campagne is een initiatief van de Student Council.

De studentenraad heeft gesproken met de studentenpsychologen van WUR. 'Die gaven aan dat er veel studenten psychologische hulp vragen', vertelt Jaap Kerr, lid van de Student Council. 'Zo is het idee ontstaan van een campagne vóór welzijn en tegen stress en depressie.'

Met het geld gaat WUR onder meer onderzoeken in hoeverre WUR-studenten last hebben van stress en depressie. 'We weten eigenlijk niet precies wie klach-

ten heeft en wat de oorsprong daarvan is', zegt Kerr. Verder komt er vanaf september een publiekscampagne om depressieve gedachten en burn-out bespreekbaar te maken, aldus Kerr. Hoe die campagne eruit komt te zien, is nog onderwerp van gesprek.

'Het is een groot onderwerp', bevestigt Mark Reijerman van studentenpartij Connect Wageningen. Het tegengaan van psychische problemen bij studenten staat in zijn partijprogramma. Hij herkent de uitkomsten van een landelijk onderzoek waar Hogeschool Windesheim afgelopen weekeinde mee naar buiten kwam. Daaruit blijkt dat een kwart van de studenten last heeft van depressieve gedachten

en burn-outverschijnselen. Eén op de vijf studenten zou zelfmoordgedachten hebben. Studiedruk en zorgen over het leven na de studie blijken belangrijke factoren te zijn die aanleiding zijn voor depressies. Ook wordt de hoge studieschuld genoemd als reden om te somberen.

WUR heeft vier studentenpsychologen in dienst. Die bieden korte therapieën aan. Op dit moment is er een wachtlijst van twee weken. Om de wachtlijst te beperken is in februari begonnen met een dagelijks inloopspreekuur. 'Dat voorziet echt in een behoefte', zegt studentenpsycholoog Ineke Leenders. Ook zij herkent de tendens die in het onderzoek van Windesheim naar voren komt. **KvZ**

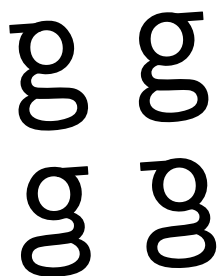
Bekijk de fotoserie
op resource-online.nl

FOTO: SVEN MENSCH

Leve de diversiteit

In Wageningen studeren en werken mensen uit meer dan honderd landen. Die diversiteit werd afgelopen week gevierd tijdens de jaarlijkse One World Week. Studenten konden Chileense wijn en Afrikaanse

hapjes proeven, traditionele kleding bekijken op de catwalk en verschillende dansstijlen uitproberen. Tijdens de WUR Olympics (foto) namen creatief uitgedoste landenteams het tegen elkaar op. **B**

Argo organiseert roeikamp voor jongeren

Studentenroeivereniging Argo verzorgt van 22 tot en met 28 juli een roeivakantie voor 12- tot 16-jarigen. De studenten hopen bij de Wageningse jeugd de interesse in roeien aan te wakkeren.

De roeivakantie wordt dit jaar voor het eerst gehouden. Vorig jaar heeft Argo het ook geprobeerd, maar toen was er te weinig animo. De vereniging heeft het nu anders aangepakt: de leden zijn in december al begonnen met promotie. 'Er kunnen maximaal dertig jongeren meedoen, maar met vijftien zijn we al tevreden', vertelt Olaf Heckert, één van de zes Argonauten van de commissie die de roeivakantie organiseert. Inmiddels zijn de eerste aanmeldingen binnen en probeert de commissie via Facebook, Instagram en folders op

middelbare scholen meer geïnteresseerden te bereiken.

'We vonden het zonde dat ons terrein in de zomer nauwelijks gebruikt wordt, terwijl het dan op zijn mooist is', zegt Heckert. 'Ook het bevorderen van de bekendheid van Argo, de verbinding met lokale jongeren en het opwekken van interesse in roeien zijn doelen van deze week.'

Argo is niet de eerste studentenvereniging die dit doet: in Delft bestaat al een aantal jaar een jeugdroeikamp. Roeivereniging Laga organiseert daar deze zomer zelfs vier kampen van een week, elk voor circa dertig jongeren.

Het kamp in Wageningen duurt van zondagmiddag tot en met zaterdagochtend, 'zodat ouders de kinderen buiten werktijden kunnen wegbrengen en weer opha-

FOTO: MARTE HOFSTEENGE

Roeiers van Argo leren Wageningse jongeren komende zomer de fijne kneepjes van de sport.

len', aldus Heckert. De jongeren overnachten in tentjes op het terrein en gaan uiteraard roeien. Andere activiteiten staan nog niet vast. Heckert: 'Een kampvuur,

spelletjes om en in het water, een mountainbiketocht; alle opties staan nog open.' Meer informatie over het jeugdkamp staat op roeivakantie.nl. **EvK**

ONDERTUSSEN IN... FINLAND 'Tijd doorbrengen in de natuur reinigt de geest'

Finnen zijn de meest gelukkige mensen op aarde volgens het World Happiness Report 2018. Joonas Kauppinen kon het eerst niet geloven. Maar toen realiseerde hij zich dat de Finse maatschappij inderdaad in balans is.

'No way! Dat is wat ik en veel andere Finnen dachten toen we het hoorden. Deze reactie past bij de meest typische Finse zin "*ei minua varten tarvii keittää*", wat letterlijk "je hoeft geen koffie voor me te maken" betekent. Het laat zien dat Finse mensen bescheiden zijn en niemand lastig willen vallen. Ik vind het ook een beetje ongemakkelijk om alleen maar goede dingen over mijn land te zeggen; het voelt als opscheppen.

De sleutel tot geluk voor mij is het onderhouden van goede relaties met mijn familie, vrienden en vriendin. Ook een goede balans tussen vrijheid en verantwoordelijkheid maakt me gelukkig. In Finland voel ik me vrij om mezelf te zijn en de dingen na te streven die ik belangrijk vind in het leven. Ik waardeer het dat ik mag zeggen wat ik denk, omdat

kritiek volgens mij essentieel is voor een samenleving. We betalen in Finland veel belasting om gratis gezondheidszorg en onderwijs voor de 5,5 miljoen inwoners te

FOTO: SHUTTERSTOCK

realiseren. Belasting betalen en betekenisvol werk doen zijn belangrijke manieren om elkaar te steunen. Bijna elke Finse familie heeft een huisje in het bos met een sauna aan het water. Tijd doorbrengen in de rust van de natuur en de sauna reinigt het lichaam en de geest. Daarom zijn de huisjes erg dierbaar voor mij en de meeste Finnen. Tijdens mijn tijd in Nederland heb ik twee gebruiken leren kennen die ik graag wil overnemen, omdat ze bijdragen aan mijn geluk. Ten eerste vind ik het regelmatige delen van eten en spullen leuk. Ten tweede bewonder ik hoe open Nederlanders over vermeende taboes praten, omdat Finnen de neiging hebben daarvan terug te deinzen. Een voorbeeld is het Nederlandse project Brownies and downies, dat mensen met een beperking de kans biedt om een rol in de samenleving te spelen. Eerst vroeg ik me af of de naam niet te confronterend was, maar toen realiseerde ik me dat het een humorvolle manier is om een lastig onderwerp bespreekbaar te maken.' **JS**

Joonas Kauppinen uit Finland doet de masteropleiding Food Science.

OP DE CAMPUS

In de ogen van David Nekam (28) wemelt het in Wageningen en heel Nederland van de uitvindingen en innovaties. 'Innovatie zit ook in de kleine dingen, zoals de fietspanden en de gratis koffie in de supermarkt.'

De masterstudent Biotechnology kwam in februari vanuit Wenen, Oostenrijk, naar Wageningen voor een Erasmusprogramma van zes maanden. Hij is getroffen door de vernieuwingskracht die hij hier ziet. 'Nu ik hier ben, realiseer ik me aan hoeveel projecten Wageningen Universiteit meedoet en hoeveel patenten in handen zijn van de universiteit'.

David wilde vooral naar het buitenland voor een nieuwe kijk op de onderwerpen die hem interesseren. En het valt hem niet tegen. 'Er zijn hier zo veel mensen uit zo veel verschillende landen. We komen elkaar tegen bij het vele groepswork en andere activiteiten. Zo ontmoet ik veel nieuwe mensen om ideeën mee uit te wisselen.'

Hij reist op en neer naar Ede, waar hij onder-

dak heeft gevonden. 'Ik kom zelden in het centrum van Wageningen, alleen als ik met vrienden heb afgesproken of om uit te gaan'. Hij vindt Wageningen wel een leuke stad. 'Voor een plaats met maar 40 duizend inwoners gebeurt er best veel.' Een voorbeeld hiervan is de

'Ik ontmoet veel nieuwe mensen om ideeën mee uit te wisselen'

maandelijkse jazzjamsessie in café De Zaaier. 'Ik was daar de afgelopen keer en ik zou graag komende zondag weer gaan. Misschien doe ik zelfs mee met drums, maar ik heb al een tijdje niet meer gedrumd.'

Momenteel besteedt David vooral tijd aan zijn studie, in het sportcentrum en met vriendengroepen, zoals zijn AID-groepje. Voordat zijn semester in Wageningen voor-

FOTO: ANNE VAN DER HEIJDEN

bij is, wil hij nog graag wat steden bezoeken. 'Parijs, Kopenhagen, Rotterdam... Gewoon wat iedereen doet. Alles is dichtbij vanaf hier.' Maar eerst moet het weer opknappen. 'Ik ben nog nergens heengegaan, want het was te koud.' **AvdH**

FEESTEN

Zin in een feestje? Wageningen Uitgaans Promotie wijst de weg. Zie ook www.wageningenup.nl.

VREEMDE STREKEN - RAUWE STONERBLUES

Zaterdag 14 april van 21:00 tot 23:00

Genieten van zompige blues uit het Gelderse rivierenland en lekkere hapjes. Alle ingrediënten voor een geslaagde avond!

LUCA - UNITAS: 90'S 00'S PARTY

Donderdag 19 april van 23:00 tot 04:00

Weer even terug naar je kindertijd? Dat kan bij Unitas. Verkleed komen als je favoriete Spicegirl of Backstreet Boy mag. Meezingen zal je in ieder geval, met al deze bekende klappers uit je jeugd.

LUCA - CLUB DOWNSTAIRS BRANCO BOAVISTA

Zaterdag 21 april van 23:00 tot 04:00

Voor de weekendthuisblijvers is dit een aantrekkelijke optie, met happy hour vanaf middernacht tot 1 uur. Eerst lekker goedkoop drinken, daarna tot diep in de nacht dansen. **B**

FOTO: SVEN MENSCHER

Mexicaanse sferen op KSV Franciscus tijdens Tequila Thursday op 5 april.

Wageningse masterstudenten gaan voor hun stage en thesis de hele wereld over. Ze maken kennis met de praktijk en andere culturen. Hier vertellen ze over hun avonturen.

Back to basics in Rwanda

'Als we in het dorp rondliepen, dan keek iedereen. Dat extreme staren, daar stonden we wel van versteld. Mensen die naar de markt gingen, met van die grote manden op hun hoofd, konden echt stoppen, stilstaan en staren tot we uit het zicht waren.

We woonden in een huisje midden in het dorp. We hadden zo'n *camp shower*, een grote zak waarin je water doet. Die leg je dan in de zon om het water op te warmen. Zodra het warm is, hang je hem op en kan je er – een beetje gebukt onder – gaan staan. Als we wilden douchen, moesten we dat 's ochtends al bedenken. Dan kon je aan het einde van de middag douchen, maar niet te laat want dan was het donker. Er was geen elektriciteit, dus 's avonds was het echt pikdonker. Wassen en koken duurde allemaal langer; onze dagen waren dus best snel vol met basic dingen.

DE DUIVEL

Het onderzoek liep al langer en ging over de ontwikkeling van kinderen tussen de nul en één jaar oud. Er werd gekeken naar allerlei aspecten van de voeding, naar de lengte en het gewicht van de baby's. Wij moesten bijvoorbeeld vragenlijsten afnemen over wat de kinderen de vorige dag hadden gegeten en over de gang van zaken in het huishouden. We namen ook samples van speeksel en borstvoeding af.

Onderzoek doen is voor de mensen daar heel gek. Een van de moeders wilde eigenlijk ook niet meer meedoen, omdat ze bang was dat we haar samples aan de duivel zouden geven. Ze hebben echt geen idee van wat er met dat onderzoek gebeurt. Toch moet je als on-

derzoeker voldoen aan het *informed consent*, dus we moesten ze wel iets vertellen. Maar echt begrijpen deden ze het niet.

NIET DE HELD UITHANGEN

We hadden ons wel een voorstelling gemaakt van hoe het zou zijn, maar het is heel anders als je er echt bent. Je kan mensen moeilijk uitleggen hoe het leven daar is. Je leert er echt veel van, vooral dat er meer is dan deze wereld die wij kennen. Dat er ook mensen zijn die zo veel minder hebben, maar toch gelukkig zijn. Waarschijnlijk omdat ze niet beter weten.

Je moet er wel heengaan met de insteek dat het voor jezelf is, om je beter te kunnen inleven in het onderzoek en de mensen daar. Je moet niet verwachten dat je daar de held kunt uithangen, dat iedereen op je zit te wachten en dat jij de wereld beter gaat maken. Want dat kan gewoon niet.' FJ

HET ECHTE WERK

Wie: Masterstudenten Nutrition and Health Eva de Groot en Floortje Kanits
Wat: Onderzoek voor masterthesis naar de relatie tussen voeding en lengtegroei bij baby's
Waar: Rutobwe, Rwanda

Meer interviews
op resource-online.nl

Orion Irregular Opening Hours May 2018

	2018	The Building	Bike basement	The Spot	Restaurant
Monday - Friday	30 April - 4 May	8 am - 6 pm	8 am - 8 pm	8 am till at least 8 pm	11.30 am - 1.30 pm
Saturday Liberation Day	5 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	6 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday - Wednesday	7 - 9 May	8 am - 6 pm	8 am - 8 pm	8 am till at least 8 pm	11.30 am - 1.30 pm
Thursday Ascension Day	10 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday	11 May	8 am - 6 pm	8 am - 8 pm	8 am till at least 8 pm	11.30 am - 1.30 pm
Saturday	12 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	13 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday - Friday	14 - 18 May	8 am - 6 pm	8 am - 8 pm	8 am till at least 8 pm	11.30 am - 1.30 pm
Saturday	19 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Whit Sunday	20 May	Closed	Closed	Closed	Closed
Whit Sunday	21 May	Closed	Closed	Closed	Closed

Leeuwenborch Irregular Opening Hours May 2018

	2018	The Building	Coffee Bar/ Restaurant	The Library
Monday - Thursday	30 April - 3 May	7 am - 10.30 pm	8 am - 5 pm	8.30 am - 10 pm
Friday	4 May	7 am - 10.30 pm	8 am - 5 pm	8.30 am - 5 pm
Saturday Liberation Day	5 May	8 am - 5.30 pm	Closed	Closed
Sunday	6 May	Closed	Closed	Closed
Monday - Wednesday	7 - 9 May	7 am - 10.30 pm	8 am - 5 pm	8.30 am - 6 pm
Thursday Ascension Day	10 May	Closed	Closed	Closed
Friday	11 May	7 am - 10.30 pm	10 am - 2 pm	8.30 am - 5 pm
Saturday	12 May	8 am - 5.30 pm	Closed	Closed
Sunday	13 May	Closed	Closed	Closed
Monday - Thursday	14 - 17 May	7 am - 10.30 pm	8 am - 5 pm	8.30 am - 6 pm
Friday	18 May	7 am - 10.30 pm	8 am - 5 pm	8.30 am - 5 pm
Saturday	19 May	8 am - 5.30 pm	Closed	Closed
Whit Sunday	20 May	Closed	Closed	Closed
Whit Monday	21 May	Closed	Closed	Closed

After 6 pm entrance is only possible after registration at the reception desk.

Forum - May 2018 Irregular Opening Hours

	2018	The Building	The Library	Student Desk	IT Service Point	WURshop	Restaurant	Grand Café	Wageningen in'to Languages
Monday - Thursday	30 April - 3 May	8 am - 12 am*	8 am - 12 am*	10 am - 12 pm	9 am - 10 pm	9 am - 4.30 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm	9 am - 5 pm
Friday	4 May	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	10 am - 12 pm	9 am - 5 pm	9 am - 2.30 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm	9 am - 5 pm
Saturday Liberation Day	5 May	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	6 May	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday - Wednesday	7 - 9 May	8 am - 12 am*	8 am - 12 am*	10 am - 5 pm	9 am - 10 pm	9 am - 4.30 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm	9 am - 5 pm
Thursday Ascension Day	10 May	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday	11 May	8 am - 11 pm	8.30 am - 5.30 pm	Closed	Closed	9 am - 2.30 pm	Closed	Closed	Closed
Saturday	12 May	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	13 May	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday - Thursday	14 - 17 May	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	10 am - 5 pm	9 am - 10 pm	9 am - 4.30 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm	9 am - 5 pm
Friday	18 May	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	10 am - 5 pm	9 am - 5 pm	9 am - 2.30 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm	9 am - 5 pm
Saturday	19 May	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Whit Sunday	20 May	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Whit Monday	21 May	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed

* Attention 12 am is midnight

During working hours, the building is open to the public. After working hours, entrance is only possible with a WUR card.

In memoriam

ALEX SUPER

Onze collega Alex Super is op dinsdag 3 april onverwacht overleden. Alex is slechts 64 jaar oud geworden. Hij was

sinds begin dit jaar ziek en stond op de lijst voor een maagoperatie. Vorige week was hij nog aanwezig bij een jubileum van een collega. Hij vertelde daar over de medische bureaucratie. Zoals gebruikelijk kon hij er wel om lachen.

Alex begon op 1 mei 1978 bij de leerstoelgroep Tuinbouwplantenteelt. Hij betrok een dienstwoning en deed naast zijn werk in de kas ook een aantal conciërgetaken. Eind jaren negentig verhuisde hij naar het nieuwe kas-sencomplex Kortenoord van Unifarm. Hij werd daar verantwoordelijk voor de bemestingsunit. In 2008 verhuisde hij opnieuw; Radix Serre op Wageningen Campus werd zijn werkplek.

Alex was een verschijning waar je niet omheen kon. Hij kwam als chauffeur van Unifarm op diverse locaties in Wageningen. Altijd maakte hij tijd voor een praatje, was hij behulpzaam en wilde hij er het beste van maken. Dit ondanks het feit dat hij al jaren tobde met zijn gezondheid. De laatste jaren verzorgde hij de teelt van schone planten voor Entomologie. Hierdoor kwam hij ook in contact met studenten en promovendi. Hij kon erg goed met deze jonge mensen opschieten en zij zullen zijn opgewektheid, belangstelling en humor missen. Heel Unifarm zal Alex missen. Aan de koffietafel had hij vaak het hoogste woord. Hij maakte graag grappen met een gezonde dosis zelfspot. Die werden dan stevast gevolgd door zijn bulderende lach. Dat we die niet meer gaan horen, zal zeker wennen zijn. Wij wensen echtgenote Carla en familie heel veel sterkte bij de verwerking van dit grote verlies.

André Maassen en Dolf Straathof,
Unifarm

agenda

Donderdag 12 t/m 26 april

FILMS VOOR STUDENTEN

I Tonya: biopic over een grofgebekte kunstschaatsster. *Doof Kind*: portret van een dove jongeman. *Phantom Thread*: drama waarin het leven van een kleermaker wordt verstoord door een muze. *Sweet Country*: Australische western over een Aboriginal die een soldaat doodschiet. *Ava*: eigenzinnig Franse speelfilm over de 13-jarige Ava die op vakantie ontdekt dat ze haar gezichtsvermogen verliest. Locatie: Wilhelminaweg 3A, Wageningen. €6,50/€5.

MOVIE-W.NL

Thursday, April 19, 12.30-13.20

LUNCH WORKSHOP WAGENINGEN WRITING LAB / WUR LIBRARY 'REVISING OF TEXTS'

It's a myth that a well-written text is written in one go; revising is crucial! At first you fully concentrate on the content of your text and only in the second stage do you concentrate on all the other aspects of academic writing. We will offer you practical strategies for revising your text. Do bring the draft version of your text with you! Be on time, as participant numbers are limited to 20. Admission: free. Venue: 259 Forum Library. Info: info.wageningenwritinglab@wur.nl.

Deadline indienen: één week voor verschijningsdatum (max. 75 woorden). Mail: resource@wur.nl

colofon

Resource is het magazine en de website voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. Resource magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Redactieadres

Droevendaalsesteeg 4,
6708 PB Wageningen
(Atlas, gebouw 104, bode 31).
Postbus 409 6700 AK Wageningen.
Secretariaat: Thea Kuijpers,
resource@wur.nl, 0317 484020
Website: www.resource-online.nl.
ISSN 1389-7756

Redactie

- Anton van Elburg (hoofdredacteur ad interim)
anton.vanelburg@wur.nl, 06 5429 8594
- Lieke de Kwant (eindredacteur magazine)
lieke.dekwant@wur.nl, 0317 485320
- Roelof Kleis (ecologie, sociale wetenschappen, economie)
roelof.kleis@wur.nl, 0317 481721
- Linda van der Nat (eindredacteur website)
linda.vandernat@wur.nl, 0317 481725
- Tessa Louwerens (dier, voeding),
tessa.louwerens@wur.nl, 0317 481709
- Albert Sikkema (plant, dier, organisatie)
albert.sikkema@wur.nl, 0317 481724

Aan Resource werken mee

Guy Ackermans, Sam van Beljouw, Annie Berendsen, Alexandra Branderhorst, Evelien Castrop, Cathy Chen, Susie Day, Teun Fiers, Marijn Flipse, Stijn van Gils, Aart-Jan van de Glind, Eva van der Graaf, Clare McGregor, Anne van der Heijden, Yvonne de Hilster, Hoger Onderwijs Persbureau, Lotje Hogerzeil, Anja Janssen, Femke Janssen, Liza van Kapel, Echica van Kelle, Helena Ligthert, Piotr Kukla, Sven Menschel, Carina Nieuwenweg, Rik Nijland, Madhura Rao, Manon Römken, Henk van Ruitenbeek, Julia Schäfer, Eva van Schijndel, Joris Tielens, Pascal Tieman, Konstantina Togka, Friso Veenstra, Didi de Vries, Clare Wilkinson, Rob de Winter, Remo Wormmeester, Kenneth van Zijl

Vormgeving

Geert-Jan Bruins, Paul Gerlach

Druk

Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Abonnement

Een abonnement op het magazine kost €58 (buitenland €131,50) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

Advertenties

Extern: Bureau van Vliet, 023 5714745,
m.dewit@bureauvanvliet.com
Intern: Thea Kuijpers, resource@wur.nl,
0317 484020

Uitgever

Marc Lamers, Corporate Communications & Marketing Wageningen University & Research

klimaatneutraal
natureOffice.com | NL-077-434311
gedrukt

FSC
www.fsc.org
MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C007225

Wageningen **in'to** Languages
opens up new worlds

Start April

Social Dutch

Dutch language courses
at three levels

'Language is my window on the world'

www.wur.eu/into

WANTED! MAIL DELIVERERS

LOCATION:

WAGENINGEN

This job consists sorting and delivering confidential mail.

The mail will be delivered on Mondays and Thursdays at your home by courier. You have to sort the post at home.

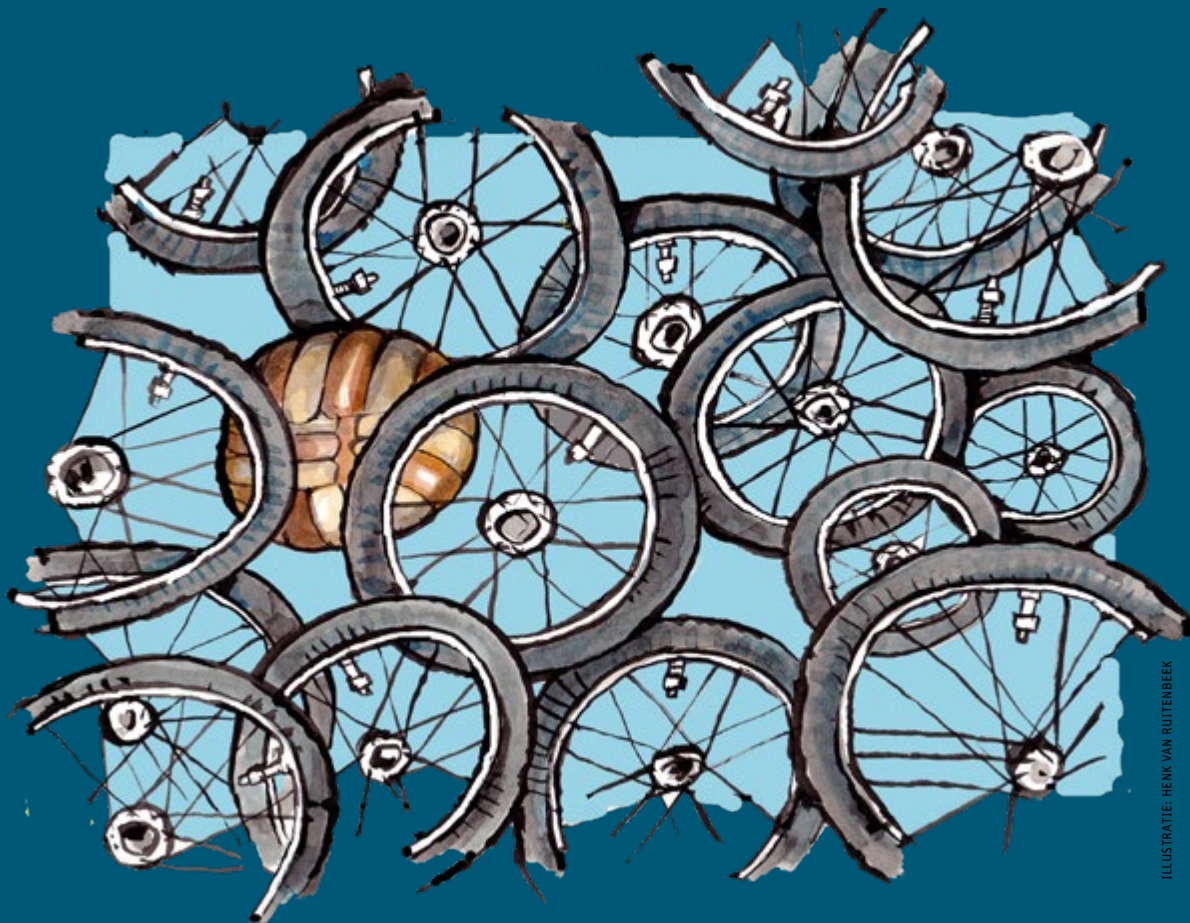
The mail must be delivered on Tuesdays and Fridays between 8:00 and 18:00.

For 20 years Post Service has been providing services in the field of mail and parcel delivery in the region of East- Utrecht and Central- Gelderland. Almost 900 mail deliverers ensure that almost two million items are being delivered each month. Since 2000 Post Service is partner to Sanda.

T: 026 3629990
E: postbesorger@postservice.nl
W: www.postservice.nl

POSTSERVICE

>>TYPICAL DUTCH

ILLUSTRATIE: HENK VAN RUTTENBEEK

Balls in the bike racks

A few months ago, I joined a beach volleyball competition with my friends. We played once a week in matches with different teams. The volleyball court was located near a parking lot and some bike racks. Every time someone hit the ball too hard, it got lost in between the bikes. It always took time for the players to find the ball again.

One Dutch team member once said that losing balls in bike racks is typically Dutch. At first, I didn't really believe that, yet later I found that indeed the same thing often happens in Holland when people play soccer and basketball, too. Bike racks are everywhere as the Netherlands has a long-standing bike culture – the Dutch even think all cycle routes lead to Holland. In fact, there appear to be more bicycles than cars in this country, where people of all ages enjoy cycling – so much so that it has become almost synonymous with Dutch culture.

The Netherlands has built fabulous infrastructure for bikes, including huge bike racks. But since bikes are literally everywhere – chained to every lamp post or tree – more and more racks are required. In Utrecht, city officials recently unveiled the first section of the world's largest bike parking garage for 6000 bikes. If you lose the ball in this garage, you may need to take a long break from the game to find the ball. 🇳🇱 Ibnu Budiman, MSc student of Environmental Sciences, from Indonesia

Do you have a nice anecdote about your experience of going Dutch? Send it in! Describe an encounter with Dutch culture in detail and comment on it briefly. 300 words max. Send it to resource@wur.nl and earn twenty-five euros and Dutch candy.

[NL]

ZOEK DE BAL

Ibnu Budiman uit Indonesië stond te beachvolleyballen met vrienden. Telkens als iemand een te harde mep tegen de bal gaf, verdween die in de naastgelegen fietsenrekken en lag het spel even stil. Het is een typisch Nederlands verschijnsel, denkt Budiman. Waar anders dan in dit fietsland zijn er zo veel fietsenrekken waar je ballen in kunt verliezen? In Utrecht, zo hoorde hij, komt een parkeergarage voor zesduizend fietsen. 'Als je daar je bal kwijtraakt, heb je een heel lange pauze nodig om hem weer te vinden.'